CUMHURİYET SENATOSU TUTANAK DERGİSİ

62 nci Birleşim

1 . 10 . 1968 Salı

İçindekiler

Sayfa

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ 456:458

2. — YOKLAMA 458

3. — DEMEÇLER VE SÖYLEVLER 458

1. — Artvin Üyesi Fehmi Alpaslan'ın; sel, kuraklık ve sitma tahribatı sebebiyle bu yıl az olan buğday istihsalinin önümüzdeki yıl telafisi için tohumluk buğday dağıtımında gösterilen hassasiyetin artması lüzumuna dair demeci ve Devlet Bakanı Sadık Tekin Müftüoğlu'nun cevabı 458:460

2. — Kars Üyesi Mehmet Hazer'in, tarım ve hayvancılık sahasındaki verim düşüklüğünü, tabiî âfetlerden ziyade, hastalıkların ve haşerelerin meydana getirdiğine Bahar ekimi yapacak bölgelere tohumluklar yanında bu bölgelere yemeklik buğday da verilmesi gerektiğine dair demeci 460:462

3. — Tarım Bakanı Bahri Dağdaş'ın, tohumluklar ve hayvancılık sahasında Tarım Bakanlığının tedbir almakta bulunduğuna, Kars'ta bir hayvan Sağlık Okulunun açıldığına, vatandaşı tohumluk buğdayları yiyecek durumuna düşürmemek için gerekli çalışmaların yapıldığına dair demeci 462:463

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI 463

1. — Cumhuriyet Senatosu Kontenjan Üyesi Cemal Madanoğlu'na izin verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/709) 463

2. — Hastalığı dolayısiyle iki aydan fazla izin alan Cumhuriyet Senatosu Kontenjan Üyesi Cemal Madanoğlu'nun tahsisatının verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/710) 463:464

5. — SORULAR VE CEVAPLAR 464

A) Sözlü sorular ve cevapları 464

1. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Erdoğan Adalı'nın, Büyükada'da Tarım Bakanlığı Bütçesinden yapılan pilânik yerine dair sözlü sorusu ve Tarım Bakanı Bahri Dağdaş'ın cevabı (6/440) 464:465

Sayfa

2. — Cumhuriyet Senatosu Tabiî Üyesi Kâmil Karavelioğlu'nun, ilâçlı buğdayların zararlarına dair Başbakandan sözlü sorusu (6/479) 465

3. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin, dış ülkelerde yaşıyan veya Türkiye'ye gelen vatandaşlarımıza dair Başbakandan sözlü sorusu (6/482) 465

4. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in, Beykoz ilçe merkezine yapılacak otomatik telefon santraline dair, Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu (6/463) 465

5. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in, ihracatımızın artmasına dair sözlü sorusu ve Ticaret Bakanı Ahmet Türkel'in cevabı (6/465) 465:470

6. — Cumhuriyet Senatosu Denizli Üyesi Hüseyin Atmaca'nın, erat harçlıklarının artırılmasına dair Millî Savunma Bakanından sözlü sorusu (6/454) 470:471

7. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Erdoğan Adalı'nın, lâmba ile balık avcılığına dair sözlü sorusu ve Ticaret Bakanı Ahmet Türkel'in cevabı (6/489) 471:473

8. — Cumhuriyet Senatosu Tabiî Üyesi Suphi Gürsoytırak'ın, ikili anlaşmalara dair Başbakandan sözlü sorusu (6/490) 473

9. — Cumhuriyet Senatosu Tabiî Üyesi Selâhattin Özgür'ün, Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'e karşı harekette bulundukları iddiasiyle tutuklanan öğrencilere dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/493) 473

10. — Cumhuriyet Senatosu Tabiî Üyesi Kâmil Karavelioğlu'nun, 29 Nisan Gençlik gününü anma toplantısına dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/496) 473

11. — Cumhuriyet Senatosu Denizli Üyesi Hüseyin Atmaca'nın, edebiyat grupu mezunlarına dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusunu geri aldığına dair önergesi (6/455) 473

12. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Fehmi Baysoy'un, Erzincan ovasındaki taşkınlara dair sözlü sorusu ve Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı Refet Sezgin ile Tarım Bakanı Bahri Dağdaş'ın cevabı (6/497) 473:475

13. — Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal'ın, bozulan Ankara - Kulu karayoluna dair sözlü sorusu ve Bayındırlık Bakanı Orhan Alp'ın cevabı (6/498) 475:477

14. — Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal'ın, Mersin ve havalisindeki limon ağaçlarının hastalığına dair sözlü sorusu ve Tarım Bakanı Bahri Dağdaş'ın cevabı (4/499) 477:479

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Başkan; 1967 - 1968 yılı çalışmalarının devamı olan bu toplantılarda Cumhuriyet Senatosuna başarılar dileğinde bulundu.

Ankara Üyesi Hıfzı Oğuz Bekata; dış politikadaki son gelişmeleri anlattı ve Hükümetin bu konularda muhalefet partilerine bilgi vermesi gerektiğini belirtti.

Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Tayfur Sökmen; Parlâmentonun üç aylık tatil devresinde cereyan eden iç ve dış olaylara temasla millet ve siyasi partiler olarak yekvücudolmamız gerektiğini, sağ ve sol cereyanlara karşı müşterek tedbirler alınmasını istedi.

Elâzığ Üyesi Celâl Ertuğ; 24 Eylül 1968 günü vukua gelen deprem felâketinin tevlidettiği hasaratı izahla Hükümet, askerî birlikler ve Kızılay'a olay karşısında gösterdikleri hassasiyetten dolayı teşekkürlerini bildirdi.

İmar ve İskân Bakanı Haldun Menteşeoğlu; Elâzığ ve Bingöl mülhakatında meydana gelen son depremin tevlidettiği zararları ve hasarın giderilmesi yolunda alınan tedbirleri ve yapılan yardımları açıkladı.

Samsun Üyesi Fethi Tevetoğlu; Türkiye - Avrupa Ekonomik Topluluğu Karma Parlâmento Komisyonun 6 ncı toplantısına katıldığını ve orada cereyan eden görüşmeleri ve alınan kararları ifade etti.

Vazife ile yurt dışına giden Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'e dönüşüne kadar, İçişleri Bakanı Faruk Sükan'ın;

İzlanda'da yapılan Nato Bakanlar Konseyi toplantısına katılmak üzere yurt dışına giden Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'e dönüşüne kadar, İçişleri Bakanı Faruk Sükan'ın,

Vazife ile yurt dışına giden Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'e dönüşüne kadar, İçişleri Bakanı Faruk Sükan'ın;

Vazife ile yurt dışına giden Gümrük ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin'e, dönüşüne kadar, Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem'in;

Vazife ile yurt dışına gidecek olan Ticaret Bakanı Ahmet Türkel'e, dönüşüne kadar Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ün,

Vazife ile yurt dışına gidecek olan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Vedat Âli Özkan'a, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Hüsamettin Atabeyli'nin;

Vazife ile yurt dışına giden Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı Refet Sezgin'e, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ün;

Vazife ile yurt dışına gidecek olan Maliye Bakanı Cihat Bilgehan'a, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ün ve

Vazife ile yurt dışına gidecek olan Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'e, dönüşüne kadar, İçişleri Bakanı Faruk Sükan'ın vekillik edeceklerine dair Cumhurbaşkanlığı tezkereleri okundu, bilgi edinildi.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 24 Eylül 1968 tarihinde başlıyacak olan XXIII ncü dönem toplantılarına katılacak olan heyete Samsun Üyesi Fethi Tevetoğlu'nun da İştirakinin uygun görüldüğüne ve bu hususta Anayasanın 78 nci maddesi gereğince karar alınmasına dair Başbakanlık tezkeresi okundu ve tasvibolundu.

Kars Üyesi Mehmet Hazer'in; lise ve orta dereceli okullarda uygulanan yoklama, sınıf geçme ve yönetmelik hususlarında Senato Araştırması açılmasına dair önergesi okundu ve önerge, sahibi tarafından geri alındı.

1 Ekim 1968 Salı günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime saat 16,05 te son verildi.

Başkan	Kâtip
Başkanvekili	Denizli
Mehmet Ünaldı	*Hüseyin Atmaca*

Kâtip
Eskişehir
Ömer Ucuzal

SORULAR

Sözlü sorular

1. — Cumhuriyet Sentasu Ankara Üyesi Hıfzı Oğuz Bekata'nın, ilâç fiyatlarına dair sözlü soru önergesi, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına gönderilmiştir. (6/501)

2. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Hıfzı Oğuz Bekata'nın, Holânda'ya satılan çaya dair sözlü soru önergesi, Gümrük ve Tekel Bakanlığına gönderilmiştir. (6/502)

3. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Hıfzı Oğuz Bekata'nın, geçen yıl dış memleketlere ihracedilen zeytin yağına dair sözlü soru önergesi, Ticaret Bakanlığına gönderilmiştir.(6/503)

Yazılı sorular

1. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Cemal Yıldırım'ın, İstanbul'daki asayişsizliğe dair yazılı soru önergesi, İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (7/467)

2. — Cumhuriyet Senatosu Mardin Üyesi Abdülkerim Saraçoğlu'nun, Ayinkef - Gerçüş yoluna dair yazılı soru önergesi, Bayındırlık Bakanlığına gönderilmiştir. (7/468)

3. — Cumhuriyet Senatosu Mardin Üyesi Abdülkerim Saraçoğlu'nun, İpek yolunun asfaltlanmasına dair yazılı soru önergesi, Bayındırlık Bakanlığına gönderilmiştir. (7/469)

4. — Cumhuriyet Senatosu Mardin Üyesi Abdülkerim Saraçoğlu'nun, Mardin'de kurulması kararlaştırılan fosfat fabrikasına dair yazılı soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir. (7/470)

5. — Cumhuriyet Senatosu Mardin Üyesi Abdülkerim Saraçoğlu'nun, İpek yolunun Nusaybin - İdil kazaları arasındaki kısmına dair yazılı soru önergesi, Bayındırlık Bakanlığına gönderilmiştir. (7/471)

6. — Cumhuriyet Senatosu Mardin Üyesi Abdülkerim Saraçoğlu'nun, Bağdad'a giden trene dair yazılı soru önergesi, Ulaştırma Bakanlığına gönderilmiştir. (7/472)

7. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Cemal Yıldırım'ın, hazırlanması gerekli bâzı kanunlara dair yazılı soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir. (7/473)

8. — Cumhuriyet Senatosu Tabiî Üyesi Kadri Kaplan'ın, gazete baskılarına dair yazılı soru önergesi, Maliye Bakanlığına gönderilmiştir. (7/474)

9. — Cumhuriyet Senatosu Tabiî Üyesi Kadri Kaplan'ın, dışarıda çalışan işçilere gönderilen gazete ve dergilere dair yazılı soru önergesi, Çalışma ve Dışişleri Bakanlıklarına gönderilmiştir. (7/475)

10. — Cumhuriyet Senatosu Mardin Üyesi Abdülkerim Saraçoğlu'nun, Mardin'in iktisadi durumuna dair yazılı soru önergesi, Başbakanlığa, Köy İşleri ve Turizm ve Tanıtma Bakanlarına gönderilmiştir. (/476)

11. — Cumhuriyet Senatosu Giresun Üyesi İhsan Topaloğlu'nun, İkinci Beş Yıllık Plânın uygulanmasın adair yazılı soru önergesi, Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığına gönderilmiştir. (7/477)

12. — Cumhuriyet Senatosu Gaziantep Üyesi Salih Tanyeri'nin, Üzüm üretimine dair yazılı soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir. (7/478)

12. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Mehmet Hazer'in, yiyecek ve içecek maddelerinin kontroluna dair yazılı soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir. (7/479)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili Mehmet Ünaldı

KÂTİPLER : Ömer Ucuzal (Eskişehir), Hüseyin Atmaca (Denizli),

BAŞKAN — Altmışikinci Birleşimi açıyorum.

2. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.

(Yoklama yapıldı).

BAŞKAN — Çoğunluğumuz vardır, müzakerelere geçiyoruz.

3. — DEMEÇLER VE SÖYLEVLER

1. — Artvin Üyesi Fehmi Alpaslan'ın; sel, kuraklık ve süne tahribatı sebebiyle bu yıl az olan buğday istihsalinin önümüzdeki yıl telâfisi için tohumluk buğday dağıtımında gösterilen hassasiyetin artması lüzumuna dair demeci ve Devlet Bakanı Sadık Tekin Müftüoğlu'nun cevabı.

BAŞKAN — Tohumluk buğday tevzii ile ilgili olarak Sayın Fehmi Alpaslan gündem dışı söz istemektedir.

Sayın Alpaslan, âcil bir durumu var mı efendim bunun?

FEHMİ ALPASLAN (Artvin) — Şüphesiz efendim.

BAŞKAN — Peki efendim, buyurun.

FEHMİ ALPASLAN (Arvtin) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; tohumluk buğday tevziinin yeterli bir hale getirilmesi ve çabuklaştırılması ile alâkalı gündem dışı söz istedim, Başkanlık, lütfetti, mâruzatta bulunacağım.

Bugün Türkiye'mizde itibar gösterilen kalemler ve hassaten dış politikada geçerli görüş sahibi olduğu kanaatini uyandırmış bulunan liderler, Avrupa'nın karışık durumuna dokunarak Üçüncü Cihan Savaşının eşiğinde bulunulduğunu açıklıyorlar.

Bu uyarımlar, gereksiz iç mücadeleleri bertaraf ederek, birlik ve beraberliği sağlamak amacı ile yapılıyor olsa, faydasını mahzuruna tercih etmek gibi bir hoş görürlükle, aynı gayrete, hem de ürkütmeden yapıcı bir dille katılmak arzumuz ve vazifemiz olur.

Fakat, düşünüyorum; Türkiye'miz, bir felâket olan Üçüncü Cihan Savaşını tahrik edici bir tutum içinde midir? Kanaatimce değildir ve esasen bunu mukni deliller vererek iddia eden de çıkmamaktadır.

Bir üçüncü cihan savaşının çıkmaması için Türkiye'mizin alacağı tesirli tedbirler var da bunda kusur ediliyorsa, böylesine tedbirleri hep beraber istiyeceğimizden de kimsenin şüphesi olmasın.

BAŞKAN — Sayın Alpaslan, affedersiniz, tohumluk buğday tevzii hakkındaki görüşlerinize giriş mi yapıyorsunuz, alâkalı mı efendim?

FEHMİ ALPASLAN (Devamla) — Sayın Başkan, vatandaş bizden neler bekliyor, bunun üzerine getiriyorum.

BAŞKAN — Peki efendim, buyurun.

FEHMİ ALPASLAN (Devamla) — Çıkacak üçüncü cihan savaşına Türkiyemizi karıştırmamak için, Türkiye'yi NATO dışı bırakmak ve sosyalist ülke yapmak istiyen, bize göre sakat olan görüş dışında görüşler varsa, bunun da iktidar, muhalefet demeden münakaşası yapılabilir.

Fakat, bir ülkeyi harbin eşiğinde imiş gibi göstermek suretiyle, soğuk harp taktiğine girmenin milletimizin menfaatine olmadığı, hususiyle çok hassas olan piyasayı ürkütmenin büyük zararları mucibolduğu gerçeği de ortadadır.

Yüksek seviyede politika yaptıkları iddiası ile ortaya çıkanlardan gelen bu tarz konuşmalara karşı, Sayın Hükümet Başkanının serf ettiği hususi gayretlere hacet kalmaksızın, vatandaş topluluğunun, sağduyu ve müspet düşünce ile gerekli cevabı verdiğine ve kuşku havasını tesirisiz hale getirdiğine şahit olmaktayız ve bu bizim için memnunluk ve ümit verici bir haldir.

Vatandaş, hiç ölünmeyecekmiş gibi, yaşamanın tedbirlerini alma havasındadır ve bu yolda çalışmalara ilham kaynağı olmaktadır.

Yurt ölçüsünde yapılan geziler ve görüşmelerin bize getirdiği en âcil talep tohumluk buğday ihtiyacı üzerinde toplanmaktadır.

SAFFET URAL (Bursa) — Transfer hazırlığı mı yapıyorsun?..

FEHMİ ALPASLAN (Devamla) — Transfer yapacaklar vardır burada. Kendisini bir partinin patentinde görüp de iç âlemi başka olanlar transfer yapar.

BAŞKAN — Lûtfen cevap vermeyin efendim, beyanatınıza devam buyurun lûtfen.

FEHMİ ALPASLAN (Devamla) — Yani yüzü doğruya dönüp kendisi solda olanlar transfer yapacağı yerleri bulurlar. Alpaslan transfer yapacak adam değil paşam. Adalet Partisine müracaat edip C. H. P. den senatör olmadım ben.

Yurdun birçok yerlerinde bu yıl yağan yağmurların husule getirdiği sel tahribatı, kuraklık, süne hastalığı seebbiyle mahsul yeterli bulunmamaktadır. Ekim mevsimine girildiği halde çiftçi tohumu elde edememektedir. Gecikmeler, vasıfsız tohumların ekilmesine ve iyi tohum olabilecek buğdayların yenmesine yol açmaktadır. Kaldı ki, tahsis edilen tohumluk, ihtiyacı karşılıyacak miktarda değildir.

Bu hal bu yılın sıkıntısını gelecek yıl artıracak mahiyet arz etmektedir.

Bu itibarla, hükümetin çalışma ve tedbirlerini artırarak, vakit geçirmeksizin ve yan tesirleri silerek yurttaşların tohumluk ihtiyaçlarını karşılamasını hayati önemde bir mesele olarak yüksek huzurunuzda arz ve ifade ediyorum.

Mâruzatımın değerinde tutulacağı inancı ile başarı dileklerimi ve peşin teşekkürlerimi sunarım. Saygılarımla (Alkışlar).

DEVLET BAKANI SADIK TEKİN MÜFTÜOĞLU (Zonguldak Milletvekili) — Şahsım adına söz istiyorum.

BAŞKAN — Devlet Bakanı Sayın Sadık Tekin Müftüoğlu, buyurunuz.

DEVLET BAKANI SADIK TEKİN MÜFTÜOĞLU (Zonguldak Milletvekili) — Sayın Başkan, sayın senatörler; dün Mecliste, bugün Yüksek Senatoda iki ayrı arkadaşımız tohumluk mevzuunu dile getirmiş bulunmaktadır. Dün Mecliste bu hususu dile getiren arkadaşımıza Sayın Devlet Bakanı arkadaşımız Seyfi Öztürk cevap vermiş bulunmaktadır. Bu cevaplara aynen iştirak etmekteyim. Haddizatında, anlaşılıyor ki tohumluk mevzuunda muhterem arkadaşıma kısa da olsa bâzı malûmat vermek icabediyor.

Aziz arkadaşlarım, bugün tohumluk olarak günün mevzuu olan bir husus, bir de tohumluk politikası olmak üzere mevzuu iki kısımda mütalâa etmek mümkündür. Günün mevzuu pekçok bölgelerimizde gerek kuraklık, gerek sel, gerek haşere ve gerekse diğer hastalıklar sebebiyle geçen sene toprağa mahsul eken köylülerimiz bu sene arzu ettikleri istihsali alamamış bulunmaktadırlar. Bu bölgelerde mahallinde yapılan tesbitler peyderpey Ziraat Bankasına intikal etmekte ve Hükümet de zamanında vermiş olduğu bir kararla ki bunlar meclislerde görüşülmeden çok zaman evvel bu şekilde âfete, hastalığa mâruz bulunan bölgelerde çiftçi vatandaşlarımızı yeniden müstahsıl hale getirmek için gerekli tedbirler alınmış ve gerekli emirler verilmiş bulunmaktadır. Bu hususta muhterem arkadaşlarımın hiçbir endişesi olmamasını arzu etmekteyim.

İkinci husus ise tohumluk mevzuudur. Yüksek malûmlarınız bulunduğu üzere gerek Hükümet Programında ve gerekse seçim beyannamemizde ve programlarımızda tarım politikamızda ana hedefimiz birim sahadan en yüksek verimi almaktır. Bunun muhtelif faktörleri vardır. Sulama, gübreleme, modern ziraat ve bu meyanda zirai mücadele ile birlikte tohumluk ana faktörleri teşkil etmektedir. Nitekim, yapılan çalışmalar sonucunda birçok tohumlar deneme mahiyetinde önceden tecrübe edilmiş, müspet netice alınan tohumlar geçtiğimiz sene içerisinde Batı ve Güney - Anadolu bölgelerinde ekilmek suretiyle geçmiş yıllara nazaran daha yüksek rekoltede mahsul alınması mümkün hale gelmiştir. Bu çalışmalar devam etmekte ve köylümüz birim sahada aynı emeği ve aynı alınterini dökmek suretiyle daha yüksek verim alarak, daha yüksek bir kazanca kavuşması hususunda gayretlerimiz ve çalışmalarımız aralıksız devam etmektedir ve devam edecektir. Saygılar sunarım.

2. — Kars Üyesi Mehmet Hazer'in, tarım ve hayvancılık sahasındaki verim düşüklüğünü, tabiî âfetlerden ziyade, hastalıkların ve haşerelerin meydana getirdiğine, bahar ekimi yapılacak bölgelere tohumlukları yanında bu bölgeler yemeklik buğday da verilmesi gerektiğine dair demeci.

BAKAN — Zarar gören tarımsal ürünler ve yapılacak yardımlar hakkında Sayın Mehmet Hazer.

Bu, hastalıklardan mı, yoksa tabiî âfetlerden mi zarar gören ürünler hakkında Sayın Hazer.

MEHMET HAZER (Kars) — Tabiî âfetler ve diğer haşere vesaire.

BAŞKAN — Âcil bir durum mu vardır efendim?.

MEHMET HAZER (Kars) — Evet efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Hazer.

MEHMET HAZER (Kars) — Muhterem arkadaşlar, tarımsal ürünlerde ve hayvansal ürünlerde bu son aylarda Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde büyük zararlar görmüştür. Meseleyi Mahallî bir mevzu gibi bir açıdan tahlil etmemek için seçim bölgem elan Kars'ın bu hususta maruz kaldığı zararlardan fazlaca bahsetmiyeceğim.

Muhterem arkadaşlar, bu sene husule gelen zararın büyük bir kısmı zamanında mücadele yapılmaması yüzünden ve veteriner teşkilâtı-

nın, tarım teşkilâtının bölgelerin ihtiyaçlarına göre organize bir halde bulunmamasından ileri gelmiştir. Yani görülen zararlar sadece tabiî âfetlerden veya diğer, insan kudreti dışında kalan sebeplerden ileri gelmemektedir. Bir misal olarak arz edeyim : Kars Türkiye'nin en çok hayvan yetiştiren bölgelerinden birisidir. Burada veteriner teşkilâtı hem yersiz, hem de vasıtalardan mahrum bir haldedir. Birinci Beş Yıllık Plânda hayvansal ürünlerin artırılması ve mücadele için gerekli hedefleri gösterilmiş, ilkeleri tâyin edilmiş olduğu halde maalesef bugüne kadar bu amaca erişecek bir tedbir alınamamıştır. Hayvan hastalıkları, bilhassa şap, şarbon gibi hastalıklar hem bölgede zayiata sebebolmakta, hem de hayvan mahsullerinin değerini düşürmektedir. Bunun için uzun ve kısa vâdeli tedbirler alınması lâzımgelir. Bu tedbirler alınmamıştır. Dün de bunlardan şikâyet vardı. Fakat bugün, daha çoktur. Plânlı devreye girdikten sonra beklenirdi ki tedbirler, bu mücadeleler daha verimli, daha geniş bir tatbik imkânı bulsun. Fakat esefle ifade edeyim ki, böyle olmamıştır.

Biraz evvel tohumluk hakkında yapılan şikâyetler de bu tabiî zararlar karşısında Hükümetin yeterli tedbir almadığının delilleridir.

Arkadaşlar, meseleyi daha da uzatıp huzurunuzu işgal etmek istemiyorum. Hükümet, elinde bulunan imkânları yerinde kullanmasını bilirse bu zararlar azalabilirdi, tamamiyle kalkar demiyorum, azalabilirdi. Fakat maalesef böyle olmamıştır. Bugün hükümetin elinde bulunan imkânlar yerinde kullanılmış olsa idi bu zararlar bu derece olmazdı.

Kars'ta bir de fare tahribatı olmuştur. Bu sene fare ile mücadele için bulunmuş usuller vardır, fakat bunlar zamanında yapılmamıştır. İş işten geçtikten sonra da yapılan mücadelelerin tesiri olmamıştır. Kars gibi geniş bir bölgede ziraat elemanı, yani tarım uzmanı, teknik ziraat elemanı adedi pek kifayetsizdir.

Bâzı ilçelerimizde hâlâ eski ziraat okullarından mezun sadece günlük ve yetersiz istatistikler yapan, rastgele bilgiler toplayıp yukarı makamlara rakamlar veren bir teşkilât mevcuttur. Halbuki dünya çok değişti, bölgelerin ihtiyaçlarına göre tedbir alınması gibi esaslar her partide plân içerisinde bir kıymet aldı. Bunlara rağmen bu gibi tedbirler alınmamıştır. Veteriner yok, ziraat teknisyeni yok, laboratuar yok ve mücadele yapacak diğer imkânlar mevcut değil. Zararlıların verdikleri ve yaptıkları tahribatta bu nisbette fazla oluyor. Bunlar yıllarca dile getirilmiş, bütçelerde ihtiyaç halinde konuşulmuş, ilgililere duyurulmuştur. Fakat maalesef bugüne kadar bu ihtiyaçları karşılayacak bir ciddî tedbir alınmamıştır.

Özet olarak arz ediyorum. Hükümet daha şimdiden işte bilmem iki kg. tohumluk buğday dağıtmak gibi geçici tedbirleri bırakıp ciddî ve esaslı tedbirleri almazsa Türkiye'nin pekçok yerlerinde gelecek yıllarda fare mücadelesi ve diğer tahribat yapan haşerelerin mevcudiyeti gibi haller devam edecektir. Kars'ta ekim ilk baharda yapılır. Şimdiden tohum gönderilmektedir. Bu iyi bir tedbirdir. Fakat, aç köylünün eline ilâçlanmış tohum ne zaman geçerse o zaman kullanacak. Şimdi ekemiyeceğine göre bunları yemek zaruretinde kalacaktır. Hükümet böyle bir tehlikeyi göze alarak, bölgede duyulan ihtiyacı yani açlığı önliyecek tedbirleri de alması lâzımdır. Tohumu erken göndermek basiretli bir harekettir. Ama, aç bir insana buğdayı gösterip, bunu yemiyeceksin, bahara saklıyacaksın demek de o insanı tatmin etmez. O itibarla gerek yiyecek, gerek tohumluk ve bilhassa bu zararlılarla mücadeleyi esaslı bir metod dâhilinde takibetmek lâzımdır. Arkadaşlar, Doğu - Anadoluda istihsal edilen yağ, peynir gibi mahsulün büyük ve mühim bir kısmı bugün büyük şehirlerde itibar görmüyor. Sebebi, bunlar tağşiş ediliyor, karıştırılıyor. Bu tağşişi yapanlar bir kaç kişidir. Son zamanlarda matbuata da intikal etmiştir. Sağlığı bozan bu gibi tağşişleri önlemek için Hükümet tedbir alacaktı. Kontrolörler teşkil edecekti, sağlık ekipleri kuracaktı, maalesef bunlar yapılmamıştır. İstihsal edilen maddeler tağşiş edilmiş, tahrif edilmiş olduğu halde pazarlanmakta ve müstahsıl da bundan zarar görmektedir. Müstahsılın malını değerlendirmek sadece politika yapmakla, propağanda yapmakla mümkün olmaz. Bunları insan sağlığına zarar vermiyecek halde bulundurmak ve onu yiyeceklerin sıhhatini de koruyacak tedbirleri almak lâzımdır. Sağlık tedbirleri, insan sağlığını korumak sadece enjeksiyon yapmak, sadece aşı yapmaktan ibaret değildir.

BAŞKAN — Sayın Hazer mevzuun dışına taşıyorsunuz. Lûtfen bağlayınız.

MEHMET HAZER (Devamla) — Taşmıyorum Sayın Başkan, tam mevzuun içindeyim.

İstihsal edilen maddeleri değerlendirmek, istihsali zararlılardan korumak için Hükümetin elinde bulunan tdebirlerin yeter derecede alınması lâzımdır. Bunları müstahsılın imkânları da tamamlamalıdır. Yalnız Hükümetin tedbirleri de yetmez. Ama müstahsılın imkânları dışında olan tedbirleri Hükümet almalı müstahsıl da çalıştırma imkânlarına kavuşturulmalıdır. Hükümetten basiretli ve ciddî tedbir bekliyoruz. Senato huzurunda Hükümeti vazifeye çağırıyorum.

Hepinize teşekkür ederim.

3. — Tarım Bakanı Bahri Dağdaş'ın, tohumluklar ve hayvancılık sahasında Tarım Bakanlığının almakta bulunduğuna Kars'ta bir Hayvan Sağlık Okulunun açıldığına, vatandaşı tohumluk buğdayları yiyecek duruma düşürmemek için gerekli çalışmaların yapıldığına dair demeci.

BAŞKAN — Tarım Bakanı Sayın Bahri Dağdaş, buyurunuz.

TARIM BAKANI BAHRİ DAĞDAŞ (Konya Milletvekili) — Sayın Başkan, değerli senatörler, huzurunuzda Kars ve havalisinde zirai yönden almış olduğumuz tedbirleri arz etmek üzere bulunuyorum. Ben de bâzı fikirlere iştirak ediyorum.

Sadece propaganda yapmakla, sözlerle, ceklerle, ciklerle bir memleketin zirai meselelerinin halledilmiyeceğine ben de kaaniim. Ama bir şeyi dile getirdiğmiz zaman mutlaka sebeplerini ileri sürmek mecburiyetindeyiz. Şimdi Kars'ta ne tedbir alınmıştır, şimdilik ne tedbir alınmıştır, ilerisi için ne tedbirler hükümet tarafından getirilmiştir? Biz iktidara geldiğimiz zaman Kars'ta hakikaten biraz evvel beyan edilen fikirler gibi gayet geçici, sathi tedbirler üzerinde duruluyordu. Kars'ın hayvan potansiyelini dikkate alan Hükümetimiz Kars',n Arpaçay'ında bir Hayvan Sağlık Okulu projelendirdi, ihale etti, inşaatına devam ediyor. Bu Hayvan Sağlık Okulu en az kendi bünyesinde onbeş ilâ yirmi tane veteriner hekimi istihdam edecek ve bölgenin bir nevi polikinliği şeklinde de çalışacaktır. Hem yaygın eğitim yapacak, hem de öğretim müessesesi olarak değerlendirdiği gibi muhitinin hakikaten zaruri olan hayvansal, hayvan hastalıkları ve hayvansal ürünlere endirekt tesir eden hastalıklarına da ilmî, teknik bir şekilde el koymuş olacaktır. Bu, bugüne kadar Kars'ta yoktu. Getirilmiştir, inşa ediliyor. Takdir buyurursunuz ki bir Hayvan Sağlık Okulu cebimde değildi ki iktidara gelir gelmez oraya oturtalım. Mümkün değil. Zaruret görülmüştür, Kars'ta bir Hayvan Sağlık Okulu açılıyor.

Yine hayvan besleme gücünün çok yüksek oluşu dikkate alınarak hükümetimiz ayrıca yem bitkileri üretecek ve yem bitkilerini geliştirecek şekilde gereken tedbirleri de almıştır. Önümüzdeki yıldan itibaren bugüne değin yaptığımız yem üretimi yönündeki teşebbüsler geometrik bir silsile içinde sıçrıyaacktır. İktidara geldiğimiz zaman hakikaten yüzbin ton, ikiyüz bin ton, ne korunga tohumu vardı, ne yonca tohumu vardı, ne bu vardı. Bunların hepsi evvelâ üretilecek, teksir edilecek, imkân hazırlanacak, çiftçiye imkân bulunacak, ekmek imkânı bulunacak, ve ondan sonra yapılacak. Hükümet ciddiyetle bunun da üzerinde durmuştur ve devam ediyor.

Bunun dışında yine Kars'ta, Iğdır'da şimdiye kadar olmıyan bir Tarım Lisesi açıyoruz. İhalesi yapılmıştır, inşaatı devam ediyor. Tarım Lisesi de gene hem tarımda yaygın eğitimi sağlıyacak, hem de kendi imkânlarımız içersinde yeni teknolojiyi çiftçinin ayağına götüreceğiz. Köklü tedbir değil de nedir bu?.. Geçici midir?

Bunun dışında yine bugüne kadar Kars'ta zirai mücadele müessessesi yoktu. Biz orada bir Zirai Mücadele Müdürlüğü kurduk. Dolayısiyle diğer kazalardaki meseleleri de halletmesi için önümüzdeki yıl için takviye ediyoruz.

Şimdi gıdaların şu veya bu şekilde, hileli bir şekilde hayvansal ürünlerin piyasaya sürülmesi konusuna değiniyorlar. Yine arz edeyim, İktidara geldikten sonra Kars'ta bir gıda tahlil lâboratuvatı kurduk. İnşaatı bitti. Bir mütehassıs gönderdik. Diğer mütehassıslarımı da, stajdaydılar, bitirdiler, göndereceğiz, takviye edeceğiz. Eğer gıda lâboratuvarının temelinin geçmiş iktidar zamanında atıldığını îma

ediyorlarsa biz onu nereden aldık, nereye götürdüğümüzü bütün Kars halkı bilir. Hangi süratle ikmal ettiğimizi de bilir. Demek ki bu da köklü tedbirlerden birisi. Muvakkat, iki adam gönderip, şöyle bir mesele var, bir gidin görün demek değildir. Müesseseleştiriyoruz. Bunların hiç birisi biz geldiğimiz zaman yoktu. Demek ki, hükümet olarak Kars ve havalisine hayvan sağlığı yönünden, zirai eğitim yönünden, hayvan bakımının eğitimi yönünden gerekli, köklü müesseseleri hükümetimiz götürmüştür. Demin de arz ettiğim gibi, geldiğimiz zaman bunlar hakikaten monte halinde olsaydı şimdi faaliyete de geçmiş olurdu. Ama böyle değildi. Yeniden yaptırmak mecburiyetindeyiz.

Şapa gelince; yine 1957 den beri sürüncemede kalan bir Şap Enstitüsü meselemiz vardı. Hükümetimiz bunu da ele aldı. Hepinizin malûmu olduğu veçhile, Şap Enstitüsü bütün hızıyla devam ediyor. Bu sene son gezimizde tetkik ettiğimiz gibi, Kars'ta geniş ölçüde, 1968 yılında, şap ile mücadele fevkalâde başarılı geçmiştir. Ancak Şenkaya ve havalisinde bâzı tedbirsizlikleri biz de müşahade ettik ve gereken tedbirleri aldık. Bunlar köklü tedbir değil de nedir?

Sayın senatörler, tohumluğun kıştan gönderilmesi meselesine gelince Kars'ta yazlık ekilen yerler de vardır, kışlık ekilen yerler de vardır. Kışlık tohumlar da gidiyor, yazlık tohumlar için de gereken tedbiri almışız. Zamanı gelince onları da göndereceğiz. Türk çiftçisinin tohumdan dolayı bir sıkıntısının ortadan kaldırılması için gerekli tedbirlere başvurduğumuzu arz etmek isterim. Kars'ta bu sene, geniş ölçüde kınacık olmuştur. Çiftçi istenilen randımanı alamamıştır, bu vakıadır. Onun içindir ki yeni çeşit tohumlar geniş ölçüde Kars ve havalisinde tatbike başlanmıştır. Ümidimizin üzerinde de neticeler vermiştir. Önümüzdeki sene Kars'ta daha yaygın bir şekilde bu tohumların da tatbikatına geçeceğimizi beyan ederim.

Bunun dışında yiyecek sıkıntısı yönünden de tohumluğu gönderdiğimiz zaman yiyeceğini de beraber hesaplıyoruz, Ticaret Bakanlığı ile müşterek mesaimiz sonunda hiç kimseyi buğday tohumluğunu yiyecek bir durumun içine itmiyeceğimizi arz ederim.

Hürmetlerimle. (A. P. sıralarından alkışlar)

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

BAŞKAN — Gündeme geçiyoruz.

1. — Cumhuriyet Senatosu Kontenjan Üyesi Cemal Madanoğlu'na izin verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/709)

BAŞKAN — Tezkereyi okutuyorum.

Genel Kurula

Cumhuriyet Senatosu Kontenjan Üyesi Cemal Madanoğlu'nun hastalığına binaen 22.7.1968 tarihinden itibaren 4 ay 13 gün müddetle izinli sayılması Başkanlık Divanının 27 . 9 . 1968 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tensiplerine arz olunur.

İbrahim Şevki Atasağun
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

BAŞKAN — Kontenjan üyesi Sayın Cemal Madanoğlu'nun dört ay 13 gün izinli sayılması hususunu oylarınıza arz ediyorum.

Kabul edenler... Etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

2. — Hastalığı dolayısiyle iki aydan fazla izin alan Cumhuriyet Senatosu Kontenjan Üyesi Cemal Madanoğlu'nun tahsisatının verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı Tezkeresi (3/710)

BAŞKAN — Tezkereyi okutuyorum.

Genel Kurula

Hastalığı dolayısiyle iki aydan fazla izin alan Cumhuriyet Senatosu Kontenjan Üyesi Cemal Madanoğlu'nun tahsisatının verilebilmesi İçtüzüğün 146 ncı madesi gereğince Genel Kurulun kararına bağlı olduğundan, keyfiyet yüce tensiplerine arz olunur.

İbrahim Şevki Atasağun
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

BAŞKAN — Kontenjan Üyesi Sayın Cemal Madanoğlu'na tahsisatının verilmesi hususunu oylarınıza arz ediyorum.

Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

5. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) SÖZLÜ SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Erdoğan Adalı'nın, Büyükada'da Tarım Bakanlığı Bütçesinden yapılan piknik yerine dair sözlü sorusu ve Tarım Baakını Bahri Dağdaş'ın cevabı (6/449)

BAŞKAN — Sayın Bakan?. Buradalar. Sayın Adalı?.. Burada. Soruyu okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Aşağıdaki sorunun Tarım Bakanı tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına delâletlerini rica ederim.

Saygılarımla.

Erdoğan Adalı
İstanbul

1. Büyükada'da Tarım Bakanlığı Bütçesinden yapılan piknik yerlerinden Karacabey yerindeki, ihdas gayesine aykırı olarak kullanılmakta ve umumun istifadesine müsaade edilmemektedir.

Bu yerin bu şekilde usulsüz kullanılması için Orman Başmüdürü ve Adalar Bölge Şefine Bakanlık tarafından şifahi veya yazılı bir emir verilmiş midir?

2. Emir verilmemişse, mesulleri hakkında her hangi bir işlem yapılmış mıdır?

BAŞKAN — Tarım Bakanı Sayın Dağdaş buyurunuz.

TARIM BAKANI BAHRİ DAĞDAŞ (Konya Milletvekili) — Sayın Başkan, değerli senatörler;

Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Sayın Erdoğan Adalı'nın Büyük Adadaki piknik yerine dair sorularını cevaplandırıyorum :

Orman Genel Müdürlüğünün mesire yerleri çalışmaları dâhilinde bulunan B. Ada - Karacabey mesire yeri noksanlıkları ikmal edilerek 15 Temmuz 1967 tarihinden itibaren halkımızın hizmetine açılmıştır.

Büyükadanın turistik değeri göz önünde tutularak normal standartlara uygun bir rekreasyon sahası haline getirilebilmesi için, geniş bir çalışmayı icabettiren mesire yerinde kuruluş gayesi dışında özel maksatlarda kullanma bahis konusu olmadığı gibi bu yolda Orman Başmüdürü ve Adalar Bölge Şefine de şifahi veya yazılı bir emir verilmemiştir.

Arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Adalı bir beyanda bulunacak mısınız?... Buyurun.

ERDOĞAN ADALI (İstanbul) — Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlarım. Bendeniz bu sözlü sorunun Sayın Bakan tarafından cevaplandırılacağından artık ümidimi kestiğim için notlarımı yanımda getirmemitşim. Aşağı - yukarı iki seneden beri gündemleri işgal eden bu sözlü sorunun mevzuu zahiren ehemmiyetsiz gibi görünüyorsa da sözlü sorulara sayın Hükümet âzalarının vermesi lâzımgelen ciddiyeti parlömanterlerin Hükümeti murakabe yollarından birisi olan sözlü soru müessesesine karşı gösterilmesi lâzımgelen alâkayı bulamadığımı da üzülerek ifade etmek mecburiyetindeyim. Bu sözlü soru müessesesinin işleyiş tarzı tatbikatta pek tatminkâr olmuyor maalesef. Evvelâ mevzuun aktüalitesi kayboluyor. Veriliş tarihine dikkat edilirse aşağı - yukarı üzerinden seneler, mevsimler geçmiş. Sayın bakan bugün her halde boş zamanlarına gelmişler, lûtfen cevap vermek imkânını buldular. Efendim, mesele, tabiî Sayın Bakanın da günahı yok, Sayın Bakana, tetkik etmişler, not vermişler, bu notu yüksek huzurlarınızda okudular. Devlet bütçesinden, muhterem Meclisler bir para ayırmışlar, vatandaşın, İstanbul gibi iki milyon nüfusu geçmiş bir yerde vatandaşın ne hava almaya, ne denize girmeye imkânı olmıyan İstanbul'umuzda bir mesire mahalli yapılmasına, umumun, işçinin, esnafın, bilhassa dar gelirli vatandaşların istifadesine bırakılmış olan bir yerde Devlet Bütçesinden bu maksada mâtûf çıkmış bütçemiz elimizdedir.. Ama

bütün müesseselerde olduğu gibi ya sahillerde, ya orman kenarlarında, bilhassa Orman Genel Müdürlüğü bu işe çok düşkündür, Büyükada'da kendisine mahsus bir plâj yaptırmış. Vatandaşların istifadesi için tahsis edilmiş bu parayı kendi mensuplarını istifade ettirici bir şekle sokmuştur. Ben bunu buraya getirirken noterden tesbit yapmak suretiyle gelmek istedim ama hiç şüphesiz Senato kürsüsünü Devletin, daha doğrusu milletin yüzbinlerce lirasına mal olan saatini, böyle bir kürsüyü fazla işgal etmemek için Sayın Bakanın verdikleri notun hakikate uymadığını belirtmekle iktifa edeceğim. Bugün burası yoldan elektrik almak suretiyle, hususi kabineler yaptırılmak suretiyle Orman Genel Müdürlüğü mensuplarının özel olarak istifade ettirildikleri bir yer haline getirilmiştir. Türkiye'nin birçok yerlerinde yapılmış, her halde Büyükada'yı da görmek arzusunda bulunuyorlar. Bu, Muvazenei Umumiye Kanununa, bütçenin tahsis prensibine baştan aşağı aykırıdır. Mesulleri hakkında takibat yapmak gerekir. Biz Sayın Bakana kolaylık olsun diye mahallinde Sulh Mahkemesi marifetiyle bir tesbit yapacağız ve evrakı kendisine vereceğiz ve ondan sonra gerekli muameleyi yapacaklarını tahmin ediyorum, teşekkür ederim.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır.

2. — Cumhuriyet Senatosu Tabiî Üyesi Kâmil Karavelioğlu'nun, ilâçlı buğdayların zararlarına dair Başbakandan sözlü sorusu. (6/479)

BAŞKAN — Soru sahibi yok, Başbakan adına cevap verecek Sayın Bakan?... Yok. Bu sebeple gelecek birleşime bırakılmıştır.

3. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin, dış ülkelerde yaşıyan veya Türkiye'ye gelen vatandaşlarımıza dair Başbakandan sözlü sorusu. (6/482)

BAŞKAN — Başbakan adına görüşecek Bakan var mı? Yok... Soru sahibi? Burada... Başbakan yok; gelecek birleşime bırakılmıştır.

4. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in, Beykoz ilçe merkezine yapılacak otomatik telefon santraline dair, Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu. (6/463)

BAŞKAN — Sayın Özden? Burada... Sayın Ulaştırma Bakanı?.. Yok... Soru gelecek birleşime bırakılmıştır.

5. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in, ihracatımızın artmasına dair sözlü sorusu ve Ticaret Bakanı Ahmet Türkel'in cevabı. (6/465)

BAŞKAN — Sayın Özden? Burada.. Ticaret Bakanı? Burada. Soruyu okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına

Aşağıda yazılı sorunun Sayın Ticaret Bakanı tarafından sözlü olarak Senatomuz Genel Kurulunda cevaplandırılmasına delâletlerinizi üstün saygılarımla rica ederim.

Cumhuriyet Senatosu
İstanbul Üyesi
Ekrem Özden

Soru :

İhracatımızın artması Türkiye'nin en mühim ekonomik problemi olduğuna göre bu yönden Hükümet olarak ne gibi çalışmalar vardır?.

BAŞKAN — Ticaret Bakanı Ahmet Türkel.

TİCARET BAKANI AHMET TÜRKEL (Bursa Milletvekili) — Sayın Başkan, değerli senatörler, İstanbul Senatörü Sayın Ekrem Özden'in sorusuna cevabımı arz ediyorum: İhracatımızın geliştirilmesi için Kalkınma Planı ve Hükümet Programı esasları dâhilinde yapılan çalışmaları özet olarak arz edeceğim: Takibettiğimiz ihracat politikasının anaprensibi serbetlik esasına dayanıyor. Aynı zamanda aleniyet, eşitlik, ve devamlılık bu politikanın anailkesidir. İhracatımızın serbest döviz sahası memleketlere yöneltilmesi için bu memleketlere yapılacak ihracat hemen hiçbir tahdide tabi tutulmamıştır. Ayrıca yeni pazarlar bulunmasına çalışılıyor. Madde politikası bakımından daha iyi bir şekilde standardize edilmesi, ambalâjlanması mümkün olduğu kadar yarı mamul ve mamul hale getirilerek ihracı suretiyle döviz gelirlerimizin artırılmasına çalışılıyor. Diğer taraftan sınai mamullerin ihracatımızda daha büyük nisbette yer alması için çeşitli teşvik tedbirleri alınmış bulunuyor. Bu cümleden olarak son kararnameyi arz edeceğim. Ayrıca bu mamullerin bünyesine giren maddelerin gümrük resimleriyle dâhilde tabi oldukları bütün vergi ve resimler ihra-

catı mütaakıp ilgililere iade ediliyor. Geçen yıl ilân edilen ihracat rejimimizin benimsenmiş olması dolayısiyle 1968 - 1969 ihracat rejiminin mühim bir değişikliği olmamıştır. Malûmunuz olduğu üzere, ihracat hedefleri Beş Yıllık Kalkınma Plânı ile tesbit edilmiştir. Memnuniyetle arz etmek isterim ki 1963 yılından beri ihracatımız plânda tesbit edilen hedeflerin üzerinde seyretmektedir.

İhracat programları ve gerçekleşme rakamları yıllar itibariyle şöyledir : 1963 yılında ihracat programı 348 milyon dolârken gerçekleşme 368 milyon dolâr olmuştur. 1964 te 375 milyon olan program, 414 milyon dolârla gerçekleşmiştir. 1965 te 410 milyon dolâr, 464 milyon dolâr olarak gerçekleşmiştir. 1966 da 450 milyon dolâr olan hedef 491 milyon dolâr olarak realize edilmiştir. 1967 de 510 milyon dolâr olan hedef 523 milyon dolâr olarak realize edilmiştir. 1968 programı ise 540 milyon dolârdır. İhracat sezonu devam etmektedir. İhracatın geliştirilmesi için yapılmakta olan diğer çalışmalara da değinmek isterim.

Bunların başında destekleme alımlarından bahsetmek istiyorum. Tarımsal ihraç maddelerinde fiyat istikrarını sağlamak maksadiyle ve döviz gelirlerinin artırılmasını gaye edinerek iç ve dış fiyatların belirli bir seviye altına düşmemesinin önlenmesi müstahsil emeğinin değerlendirilmesi Hükümet Programı ve Kalkınma Plânı ilkeleri arasındadır. Destekleme fiyatları dünya piyasasındaki fiyat konjoktürüne göre tesbit edilmekte ve bu suretle nihai ihraç fiyatının en âdil nisbette müstahsil eline geçmesine çalışılmaktadır. Destekleme alım fiyatlarını dünya piyasa seviyeleri üstünde tesbit ettiğimiz takdirde ihracatımızın gelişemiyeceği, hattâ geriliyeceği aşikârdır. Halen destekleme alımlarına tabi maddeler şunlardır: Fındık, çekirdeksiz kuru üzüm, kuru incir, zeytinyağı, pamuk, pirinç ve son olarak Gaziantep fıstığı; bu yıl alınmıştır. Tekel idaresi de aynı maksatla tütün için destekleme alımı yapmaktadır. Ayrıca ayçiçeği tohumu fiyatının 150 kuruşun altına düşmemesi için ilgili kooperatifler yeterli kredi ile teçhiz edilmektedir. Diğer tedbirler meyanında yeni pazarlar kazanma istikametindeki çalışmalarımız vardır. Bunun yanında tütün ihracatımızın geliştirilmesi ve stoklarımızın eritilmesi maksadiyle yapılmış yeni çalışmalar vardır.

Canlı hayvan ihracatımızı artırmak ve bilhassa Güney - Doğu ve Doğu'da kaçakçılığı önlemek için yapılan çalışmalar arasında bilhassa bu yıl İran'a 350 bin baş canlı hayvan ihracı imkânı sağlanmıştır. Bunun yanında diğer Arap ülkelerine yapılan ihracattan canlı hayvan ve ayrıca et olarak yapılmış olan ihracat anlaşmalarından bahsetmek isterim.

İhracatımızın artırılması maksadiyle alınan genel mahiyette bâzı tedbirleri de kısaca zikredeceğim. Bunların başında ihracatta vergi iadesi geliyor. İhraç mallarımızın çeşitlendirilmesi ihracatın sanayi mamullerine yöneltilmesi Kalkınma Plânının öngördüğü ilkelerdendir. Sanayi mamullerinin ihracının teşviki yolundaki çalışmalar 261 sayılı Kanun çerçevesi dâhilinde Devlet Plânlama Teşkilâtı tarafından yürütülmektedir. İhracatta vergi iadesi tatbik mevkie konulduğu 1964 yılından beri vergi iadesinden faydalanma yolu ile ihraç edilen mamullerin kıymeti ve iade edilen vergi tutarları yıllar itibariyle şöyledir : 1964 yılında 12 132 000, 1965 te 27 977 000, 1966 da 26 429 000, 1967 de 24 828 000, Bunlar iade edilen yıllara göre vergi miktarlarıdır. 1968 yılının 7 aylık rakamı 28 469 000. İhraç konusu mamuller için lüzumlu ham ve yardımcı maddelerle ambalâj maddeleri ithali için mamulün ihracedileceği para sahasına göre gerekli dövizler mevcut yönetmelik esasları dâhilinde Bakanlığımızca tahsis edilmektedir. İhraç mallarının dış pazarlarda tanıtılması için, Devlet bütçesinin verdiği mikân dâhilinde, yabancı ülkelerdeki milletlerarası ticaret fuar ve sergilerine iştirak edilmektedir.

Pazarlama konusunda ihracatı geliştirme etüt merkezinin Bakanlığımız iç ve dış teşkilâtı ve ilgili diğer bakanlıklar ve teşekküllerle işbirliği halinde dâhilde ve hariçte kesif çalışmalar vardır.

İhraç mallarımızın standartlarının geliştirilmesi de ihraç faaliyetleri bakımından üzerinde önemle durulan bir konudur. Son yıllarda yeniden birçok maddelerin standardı yürürlüğe konulmuştur.

Yeni pazarlar bulma bakımından 1960 yılından bu yana Irak, Habeşistan, Ürdün, Fillândiya, Arnavutluk, Cezayir, Tunus ile serbest döviz esasına dayanarak ticaret anlaşmaları yapılmıştır. Orta - Doğu ve Afrika ülkeleri ile mübadelelerimizi geliştirmek ve bu piyasalarda mamul ve mahsüllerimizin sürüm imkânlarını sağlamak üzere çalışmalarımız devam ediyor. Arap memleketlerine ve Afrika ülkelerine tüccar heyetleri gönderilmiş. Cezayir, Tunus, Adisababa, Bağdat, Karaşi, Cidde, Trabulusgarp, Kuveyt, Bükreş ve Kopenhag'da yeni ticaret mümessillikleri tesis edilmiştir.

Çok taraflı milletlerarası sahasında yapılan diğer çalışmalara da temas etmek istiyorum. Anamaddeler pazarlarının organize edilmesi, fiyatlarının istikrara kavuşturulması bakımından milletlerarası toplantılara iştirak ediyoruz. Bu arada Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı çerçevesinde ihracatımızın geliştirilmesi için ihraç mallarımızın dış pazarlarda karşılaştığı engelleri tesbit ederek teşkilâta bu konuyu duyurmuşuzdur.

Diğer taraftan üretici memleketler arasında dünya pazarlarında olumsuz rekabeti önlemek üzere ilgili ülkelerle müşterek çalışmalar yapmaktayız. Misal olarak; üçlü üzüm anlaşmasını ve en yeni konu olarak da İran ile Türkiye arasında Antep fıstığı tipi fıstığın dış pazarda müşterek pazarlama sistemine dair bir çalışmalarımız vardır.

Avrupa ülkelerine kamyonla yapılan nakliyatı kolaylaştırmak ve çabuk bozulabilen ihraç mallarımızın güzergâh üzerindeki memleketler gümrüklerinde beklemeden geçişini sağlamak üzere TİR karneleri himayesinde mal nakline dair gümrük anlaşmasına 1966 yılında girişilmiş ve 1967 yılında anlaşmanın tatbikatına başlanmıştır.

Taze meyva ve sebzelerimizin ihracatını kolaylaştırmak maksadiyle bu yıl 140 aded frigorifik trayler ve çekici temin edilmiştir. Önemli ihraç mallarımızın dış pazarlarda sürümünü artırmak üzere gümrük tarifeleri ve ticaret genel anlaşması GATT çerçevesi dâhilinde yapılan Kenedik Ticaret müzakerelerinde çeşitli mallarımız için gümrük vergileri indirimi sağlanmıştır.

RCD Anlaşması içinde Türkiye ile İran ve Pakistan arasında Kalkınma İçi Bölgesel İşbirliği teşkilâtı içinde müşterek üçlü bir ticaret anlaşması imza edilmiştir. Pakistan ve İran arasındaki işbirliğini geliştirmek üzere çok taraflı bir ödeme anlaşması 1 . 7 . 1967 den itibaren yürürlüğe girmiştir.

Avrupa ekonomik topluluğu nezdinde tütün, kuru üzüm, kuru incir ve fındığa ait kontenjanlar sırası ile % 41, % 29, % 45 ve % 10 nisbetinde artırılmıştır. Diğer taraftan Ankara Anlaşmasına bağlı geçici protokolün 6 ncı maddesi gereğince 1967 Aralık ayından itibaren taze balıklar; özellikle uskumru, ton, palamut ve torik balıkları ile kabuklu hayvanlar ve yumuşakçalar, kalite şarapları, taze üzüm, portakal, mandalina, limon, havlu ve muhtelif pamuklu mensucat, hambez, örme giyim eşyası, masa örtüleri, halı ve kilimler için Ortak Pazar ülkeleri tarafından vergi indirimi ve tarife kontenjanı tatbiki şeklinde sürüm kolaylıkları sağlanmıştır.

Kısaca arz ettiğim bu malûmat ihracatımızın artırılması konusunda bütün ilgili bakanlık ve teşekküllerin işbirliği ile Hükümetin yaptığı çalışmaların yoğunluk, titizlik derecesi hakkında bir fikir vermiş olacağını ümidediyorum.

Kalkınmamızın en hassas temellerinden birini teşkil eden ihracat probleminin sayın arkadaşımız tarafından da huzurunuza getirilmiş olmasından dolayı kendilerine teşekkür ediyorum. Hürmetle selâmlıyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Özden.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, ihracatımızın artırılması hakkındaki bu soru, Cumhuriyet Senatosu açıldığı zaman Yüksek Başkanlığa takdim ettiğim 18 sorudan bir tanesini teşkil ediyor. Allah'a hamdedeyim ki, Senatonun açılışından bugüne kadar bu 18 sorudan bir tanesini bugün Sayın Ticaret Bakanı cevaplandırdılar. Kendilerine teşekkür ederim. Diğer bakanlar da, inşallah, benim diğer sorularımı tez bir zaman içinde cevaplandırırlar, biz de murakabe vazifemizi yerine getirmiş oluruz.

Muhterem arkadaşlarım; Türkiye'nin en mühim meselesi hiç şüphesiz iktisadi meselelerdir. Bunun da başında ithalâtla ihracatın muvazenelei bir hale eğilmesi konusudur. Gönül isterdi ki, Sayın Bakan; Hükümetin ve

dolayısiyle Ticaret Bakanlığının almış olduğu tedbirler neticesinde ihracatımızın adedinin diğer senelere göre fazlalaşmış ve ithalâtımız az olmuş, hiç olmazsa arasında derin bir fark olmaktan ziyade ufak farklar hâsıl olduğunu ve bir muvazene sağlandığını bize buradan müjdelemiş olsalardı, buna çok memnun kalırdım. Fakat verdikleri rakamlar plânın derpiş ettiği ihracat rakamlarının üzerine çıkmadığına dairdir. Yoksa ihracatımızla ithalâtımız arasında her sene bir eksiklik olduğu müjdesini vermiş değiller. Bu sene de ihracatımızın ithalâtımıza biraz yanaşmış olduğunu söyleselerdi gönül ferahlığı ile bu kürsüden iner ve hattâ kendilerine de cevap vermek lüzumunu görmezdim. Maalesef hâdise böyle olmuş değildir. İhracatımız azdır, ihracatımız daima artmıştır. Bu sene de açık diğer senelere nazaran daha fazladır. Yani ihracatımız daha azdır. Bütün kuvvetimizi ihratımızın artırılmasına hasretmeliyiz. Sayın Başbakanın Hükümet beyannamesinde vâit buyurdukları bu konu, esefle kaydedeyim ki, bir inkişafa mazhar olmamıştır ve bir inkişafa mazhar olacağına dair de alâmetler yoktur. Şimdi meselâ elimize balık mevzuunu alalım. Bu çok mühim bir konudur. Türkiye'nin üç tarafı denizle çevrilidir. Ve maalesef kendi bünyemiz içersinde istihlâkimize dahi yetmemekte ve ihraactı temin etmek için tedbirler alınmamaktadır. Su Ürünleri Kanunu, esefle beyan edeyim ki, ciddî bir şekilde ele alınmamış halkın yararına ve ihracatın teminine yarıyacak kanuni mevzular, kanuni hükümler, kanuni müeyyideler konmamıştır. Hâlâ tirollerle, dinamitlerle denizlerimizi tarayan balık ağları denizlerimizi haraca kesmektedirler. Bu balık ağlarının memlekete verdikleri zararın ne zaman önleneceğini Ticaret Bakanının bu kürsüden ifade etmesini isterdim.

Et ve Balık Kurumunun birbirinden ayrılması hususunda bütçe müzakerelerinde aklımızın yettiği kadar mütalâa beyan etik. Hattâ İktidar tarafından da bu iltifat gördü. Maalesef bu işe el uzatılmamıştır. Eğer balık mevzuu ciddî olarak ele alınmış olsa ihracatımızın büyük bir açığı bununla kapanırdı. Devlet, buzhaneleri pekâlâ fazlalaştırılabilir. Buzhanelerin adedi mahduttur ve Devlet buzhaneleri de, maalesef ifade edeyim ki, balık ağalarının elindedir. Balık ağaları gelir buzhaneye yetkililerle görüşür ve kendi balıklarını kor. Fakat, diğer balıkçıların balıkları buzhanelere alınmaz. O adamlar balıklarını denize dökerler ve bu yüzden memleketin ihracat metaı olan balık ölü olarak denize dökülür. Bu bir hakikattir ve bunun ispatı daima mümkündür. İhracatı temin edecek müesseseler kurulmalı ve bu müesseseler iyi elemanlarla, kıymetli elemanlarla bezenilmelidir. Ticaret Bakanlığından tamamen ayrı sırf ihracatı organize edecek, bununla meşgul olacak müesseselere ihtiyaç vardır.

Meyvalarımıza gelince muhterem arkadaşlarım; elma, armut, üzüm ve buna benzer Türkiye'de bütün diğer meyvalar bol bol çarşılarda vardır. Senatoya gelmeden evvel çarşıyı dolaştım, içim kabardı, ne güzel elmalar, ne güzel üzümler. Ama maalesef bunlar çürümeye mahkûmdur ve bunlar ihraç metaı olamamaktadır. Çünkü, ne depolama, ne ambalâj, ne soğuk hava depolarımız vardır ve Hükümet bu meselelere ciddî olarak el atmamıştır.

Şimdi meselâ zirai ilâçlar. Sayın Bakan zirai ilâçları da ihracediyoruz buyuruyorlar. Ben bununla meşgul oldum. İstanbul'da. Ama yetkililer şöyle diyor; zirai ilâçların ve buna benzer metaların Tarım Bakanlığının müsaadesi alınmadıkça ihracatı yapılmamaktadır. Muhterem arkadaşlarım, hepimiz Tarım Bakanlığı ve diğer bakanlıkların iç hayatını gayet iyi biliriz. Bir metaın ihracı için Tarım Bakanlığına müracaat edildiği zaman, bunun ne gibi safhalardan geçeceğini ve ne kadar müddet bu muamelenin süreceği hepimizce malûmdur. Niçin Tarım Bakanlığından müsaade, neden? Meselâ bir müessese bunu pekâlâ bir telefonla halledebilir. Bu kırtasiyecilikten kurtulmadıkça hiçbir meselemizi halletmek mümkün değildir. Hükümet dış pazarlar buluyormuş. Ben zannetmiyorum. Dış ticaret ataşeleri vardır, bu ataşelerin ne yaptığını da bir türlü bilemiyorum. Kokteyllerde bulunuyorlar, büyük büyük paralar alıyorlar, arabalar alıyorlar ve zannederim, şunun bunun akrabası olduğu için tâyin ediliyorlar ve gittikleri yerlerde ticaretten gayrı şeylerle meşgul oluyorlar. Benim görüşüm, duyduğum, istihbaratım Böyledir. E... insaf edelim canım bu memleketin

en mühim meselesi ticaret meselesidir. İşte İsrail'i görüyoruz. Ufacık bir memleket halindedir. Ne ihracediyor, ne para kazanıyor. Biz Osmanlı Devletinden bu yana gelmişiz, Cumhuriyetin 44 ncü senesi, hiçbir şey yapamıyoruz. İnsan biraz sıkılıyor, üzülüyor. Her imkânımız vardır, her türlü tedbirleri alabiliriz. Allah o akılları bize vermiştir. Ama bilmiyorum ne oluyor? Ayaklarımıza bir şeyler dolanmıştır, bir türlü meselelerimizi halledemiyoruz. İktidar diyorsunuz beyler; işte hep beraber iktidara geldiniz. Millet Meclisi sizde, Senato sizde, Hükümetin tamamı sizde. Niçin bu meselelere el atmıyorsunuz? Niçin beyanlar veriyorsunuz? Memleketi geziyorsunuz, birçok meseleler üzerinde durulduğunu ifade ediyorsunuz, rejim dâvası istismarı falan yoktur diyorsunuz, ama bu meseleler de mühim, bu mesele üzerinde niye durmuyorsunuz? İnşallah biz bu kadar vazifelerimizi yapmış olalım, siz de kendi vazifelerinizi yapmış olursunuz.

Meyvacılar himaye edilmiyor, üzülüyorlar, kredi verilmiyor perişandırlar. Ticaret Bakanlığını ben bir memur statüsü içinde böyle bir lâf olsun diye kurulmuş bir bakanlık gibi telâkki ediyorum. Gidersiniz meseleleri anlıyan memurlar bulamazsınız. Bir ticari zihniyet, bir ihraç meselesi nasıl olur, nereden çıkar, kimler Türkiye'de bu işlerle uğraşıyorlar, bir dosyasını bulamazsınız, ben bulamadım. Ben gittim, Ticaret Bakanlığında hep memur zihniyeti ile hareket eden kimselerle karşılaştım. Ticaret bu değildir arkadaşlar. Ticaret memuriyetle birleşmez. Bunun ayrı bir problemi vardır, ayrı bir meselesi var. Ayrı meselelere istinadeder bu ticaret. Ticaret Bakanlığının daha fazla meselelere nüfuz edebilmesi için, memur zihniyetinden uzak, tüccar zihniyetindeki elemanlarla kuvvetlendirilmesi ve meselelere nüfuz eden insanlarla teşriki mesai etmesi, biraz kendi kabuğunun dışına çıkarak Türkiye'nin realitesine inmesi lâzımdır. Realiteye inmiyen bir Ticaret Bakanlığı lâalettayin teşekkül etmiş bir nüfus memurluğu gibi, bir tapu memurluğu gibi bir memuriyet olur ve bundan bu sahada hiçbir surette istifade edilemez. Hükümetin ihracat politikası böyle gevşek, böyle bilgisiz, böyle gayriciddî devam ettikçe Türkiye'nin iktisadiyatı düzelmez paramız itibar görmez ve ihracat ile ithalât muvazenesi hiçbir şekilde birbirini tutmaz. Dolayısiyle bir iktisadi keşmekeş içinde Türkiye yuvarlanıp gitmeye mahkûm olur. Bunun da mesuliyeti, vebali Adalet Partisinin omuzunda bulunacaktır.

Hepinizi en derin sevgilerle selâmlarım. (C. H. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Ticaret Bakanı Sayın Türkel.

TİCARET BAKANI AHMET TÜRKEL (Bursa Milletvekili) — Sayın Özden'in konuşmalarına cevap vereceğim.

Sayın Ekrem Özden ihracatımızın artmasını kâfi görmüyorlar ve Türkiye'nin ticari dengesinin hal şeklini ithalâtı da kısmak yolu ile ihracatla ithalât arasındaki rakamların yaklaşmasında buluyorlar.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Kısmen, dedim.

TİCARET ABKANI AHMET TÜRKEL (Devamla) — Zabıtlarda var efendim. Zabıtları tetkik edersiniz, dikkatle izledim.

Türkiye'de plânlı bir kalkınma dönemine girdiğimize göre rakamların da yıllara göre, ihracat rakamlarının, ithalât rakamlarının yıllara göre program hedefleri tesbit edildiğine göre sayın arkadaşımız zahmet edip bu rakamları okusaydı, zannediyorum ki, buradaki ifadesini kullanmıyacaktı. Maalesef, kalkınma plânına ait bu hükümleri okumadığını tesbit etmiş oluyoruz. O zaman meseleleri tartışmak için bir vasat ortada kalmıyor. Meseleleri plân açısından yürüttüğümüze göre zatıâlinizle o noktada birleşip, o noktada meseleyi tartışmak isterdim. Türkiye kalkınma hamlesi içerisinde bir ülke, Türkiye yatırım yapmak zorunluluğu içinde bir ülke... Binaenaleyh, daha büyük çapta ithalât yapmak zorunluluğu olan bir ülke. Türkiye'nin 1972 deki ithal programı bir milyar yüz milyon dolârdır. Ve 1972 deki ihracat rakamı 740 milyon dolârdır. Aradaki rakam, açık, yine devam edecektir. Mesele, ithalât ve ihracat dengesini bir plân dönemi içerisinde hemen kurmak, ticari muvazeneyi bir yıl, bir devre içerisinde kurmak kolay bir iş değildir, kalkınan bir ülkede. Ticari bilânçonun açık verdiği bir ülke de tek Türkiye değildir. Tetkik ederseniz birçok ülkeleri, hattâ kalkınmış ülkelerde dahi ticari bilânçosunu tediye muvazenesinin diğer dengeleriyle karşılar. Meselâ, turizm gelirleriyle karşılar, meselâ, diğer sermaye hâsıla gelirleriyle karşılar. O halde

meseleyi yalnız ithalât ve ihracat arasındaki rakamı yaklaştırmak şeklinde ve ihracatı bu istikamette artırma imkânları içinde mütalâa ederseniz ben; konuşmanızın yalnız ihracata ait ve bize ait ithamlarınıza kısaca değinmek isterim.

Bizim iktidara geldiğimizden bu yana, yanlış hatırlamıyorsam, en az 10 memlekette ticaret ataşeliği tesis edildi. Böylece yeni pazarlar kazanma yolunda bir gayretimiz olmuştur. Şüphesiz ticaret ataşelerimiz iyi çalışıyor iddiasında olamayız. Ama, hepsi için de bunu söyliyemeyiz. Mesaisini gece dahi yapan ataşeleri ben huzurunuzda, burada da tekrar şükranla anarım. Gayet iyi çalışanları, bilgili ve faziletli bir şekilde çalışanları vardır. Onun için bu ithamı umumileştirmek kanaatimce haksızlık olur.

Ticaret Bakanlığı için de, «meseleleri bilmiyor» tarzındaki itham da yerinde değildir. Bakanlığımıza teşrif ettiğinize göre lûtfedip bize gelseydiniz, size biz bâzı meseleleri rahatlıkla açardık, belki de bildiklerimiz hakkında da bâzı hükümleri size daha iyi, daha doğru verme imkânı bulurduk. Fakat, her halde nereye gittiğiniz, kiminle teşriki mesai ettiğinizi bilmediğimiz için bu bilgisizlikle itham ettiğiniz kimlerdir, onun için bir cevap veremiyorum.

Şimdi, balık konusuna değinmek istiyorum. Türkiye'de su ürünleri kanun tasarısı Mecliste, gündemdedir ve balıkçılık konusu 1293 tarihli Zabıtai Sahiliye Nizamnamesi ile yürütülür. Bir boşluktur mevzuat bakımından. Fakat, teşkilâtlandırmak bakımından olan hizmetler geniş çapta bizim iktidarımızdadır. 26 balıkçılık kooperatifini bir birlik halinde Karadenizde biz topladık. Marmarayı şimdi toplamak üzereyiz, Egeyi toplamak üzereyiz. Böylece girdiğimiz bu organizasyon balıkçılığa bir şekil verecektir. Bahsettiğiniz avlama usullerindeki menfi ve zararlı yollar; bizim de, hattâ bahsettiğiniz balıkçıların da şikâyeti olan konudur. Gittiğimiz balıkçı köylerinde biz bunları dinledik, zatıâlinizin de şikâyetçi olduğu hususlar gibi.

Şimdi bunları önleyici tek yol balıkçıları bir organizasyon içinde iyi ve güzel bir şekilde toplıyabilmektir. Menfaatleri birleşen insanlar birbirlerine zararlı şekilde çalışmayı muhakkak ki, bertaraf edecektir. Polisiye tedbirlerden çok böyle düzenleyici tedbirler kanaatimizce sizin şikâyetinizi ortadan kaldıracaktır. Balık ihracı imkânları hakkındaki mütalâalarımızın cevabı deminki izahatım içinde verilmişti, gerek Ortak Pazar ülkelerine yapılan ihracat ve gerekse diğer memleketlere. Şimdi mesele ihracat zamanında kâfi miktarda balık istihsal edebilmektir. Zannederim ki, bu bakımdan Türkiye'de bu konu tartışılacak nitelikte. Onun içindir ki, bâzı memleketlerde tatbik edilen suni balık üretimi mevzuunu da Türkiye'de biz ele alacağız, bunu programlaştırmış bulunuyoruz. Meselenin bu yönünü bilmemiz lâzım. Şimdi, sayın arkadaşımızın bizi teşvikçi olmasını isterdim. Gayet iyi niyetli çalıştırılıyor. Bu istikamette yalnız Bakanlığın çalışmasının kâfi olmadığının da bilinmesi lâzımdır. Biz serbest bir piyasa düzeninde Hükümet olarak fiilî bir devlet eliyle ihracatı düşünemediğimize göre, teşvikkâr tedbirleri getirdiğimizin bilinmesi lâzımdır. Son olarak aldığımız kararname hakikaten bu konuda bir reform teşkil edecek niteliktedir. Sanayiciye, ihracatçının muayyen bir kısmını ithal imkânını vermek, ambalâj imkânlarını, yardımcı hammadde imkânlarını vermek suretiyle birtakım teşvik unsurlarını getirmiş bulunuyoruz. Bu bakımdan şikâyetler, bahsettiğiniz istikamette bir müddet daha devam edebilir. Bu kolay bir konu değildir. İstanbul'da Beyoğlu'na Varlık Vergisinden sonra Türk tüccarı çıkmıştır. Türkiye'de ticarî düzen ve intibak zirai sistemden ticari ve sınai sisteme geçmek suretiyle gelişmektedir. Türk tüccarı da yenidir. O bakımdan dış pazarda teşkilâtlanmak, ticaretin içerde teşkilâtlanma hususları bir çırpıda hemen halledilecek meseleler değildir. Bence meseleleri teşvik unsurları içinde değerlendirmeliyiz. Bence kusur aramaktan çok birbirimize yardımcı olarak bu meseleye bâzı katkılar getirmeliyiz. Türkiye'nin müşterek problemidir bu. Bir iktidarı değil fakat, Türkiye'yi mazisi ile, her hali ile, geri kalmışlığı içinde bu meseleyi değerlendirmek lâzımdır.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır.

6. — Cumhuriyet Senatosu Denizli Üyesi Hüseyin Almaca'nın, erat harçlıklarının artırılmasına dair Millî Savunma Bakanından sözlü sorusu. (6/454)

BAŞKAN — Sayın Atmaca?... Burada, Sayın Millî Savunma Bakanı?.. Yok. Soru gelecek birleşime bırakılmıştır.

7. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Erdoğan Adalı'nın, lâmba ile balık avcılığına dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu. (6/489)

BAŞKAN — Sayın Adalı?.. Burada. Sayın Ticaret Bakanı Ahmet Türkel?.. Burada. Soruyu okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Sayın Başkanlığına

Aşağıdaki sözlü sorumun Sayın Ticaret Bakanı tarafından cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygılarımla rica ederim.

Erdoğan Adalı
İstanbul Senatörü

Balıkçılığımız için fevkalâde zararlı olan lâmba ile avcılığın tamamen menedilmesini temin için Bakanlıkça ne gibi tedbirler düşünülmektedir?

BAŞKAN — Ticaret Bakanı Sayın Ahmet Türkel.

TİCARET BAKANI AHMET TÜRKEL (Bursa Milletvekili) — Sayın Erdoğan Adalı'ya cevabımı arz ediyorum.

Tedbirlerden bir tanesi mevzuat bakımından alınan tedbirdir. Memleketimizde, takriben 90 yıldan beri balık avcılığını düzenliyen Zabıtai Saydiye Nizamnamesine bâzı maddeler eklenmesi hakkındaki 721 sayılı Kanun «Kuvvetli ziya neşreden araçlardan faydalanarak zıpkınla balık avlamayı menetmektedir.»

Ancak, kuvvetli ışık altında da olsa, zıpkın kullanılmadan gırgırla yapılan avcılığı yasaklamamıştır.

Nitekim, Millet Meclisi gündeminde bulunan Su Ürünleri kanun tasarısı da balık avcılığında uygulanması zararlı av usullerini menedici hükümleri ihtiva eylediği halde, ışıkla avlamayı önlememektedir.

Teknik bakımdan: Işıkla balık avlama başlıca dört şekilde uygulanmaktadır.

a) Su üstünde demirlemiş olarak duran bir tekneden deniz üsütnde yakılan lâmbalarla, suda dağınık halde bulunan bâzı cins balıklar ışığın cazibesine kapılarak, ışık altında toplanmakta ve bu balıkların etrafı diğer bir vasıtadan atılan gırgır ağı ile çevrilerek kolayca avlanmaları mümkün olmaktadır.

b) Bu basit usulün daha mütekâmil bir şekli olarak su üstünde yakılan lâmbalara ilâveten, deniz suyunun alt tabakalarına nazaran daha az şeffaf olan, satıhtan itibaren ilk 1 - 2 metre kalınlıktaki tabakanın hemen altında yakılan ve böylece, su üstündeki ışık gücüne nazaran % 60 - 70 nisbetinde daha tesirli olan su altı lâmbaları kullanılır ve balığı ışık altına toplama gücü artırılır.

c) Denizde, balık sürülerinin bulunduğu derinlikler elektronik cihazlarla tesbit edilerek, bu derinliklere kadar indirilen, 20 - 25 santim çapındaki bir hortumun huni şeklindeki ağzına 50 - 60 santim mesafede bulunan kuvvetli bir lâmba yakılır. Işığa gelen balıklar hortumun emme sahasına girince, su ile birlikte deniz üstündeki balıkçı gemisine çekilir.

Görülüyor ki, bu üç şekildeki avlcılık, balığın ışığa gelme eğiliminden faydalanma yoluyla yapılmaktadır.

Arz ettiğim bu av usulleri, balıkçılığın son derece gelişmiş olduğu ülkelerde uzun yıllar yapılan tecrübe ve ilmî araştırmalar sonunda elde edilmiştir.

d) Derin sularda yataklanan bâzı göçmen balıkların mevcut araçlarla avlanması mümkün olmadığından, bu derin balık yataklarına kadar indirilen bir kablo ucunda yıkılıp sönürülen elektrik lâmbasının yardımı ile balıklar ürkütülerek harekete getirilip ve böylece su satıhına doğru yükselen balıklar, gırgır ağlarının erişebileceği derinliğe gelince, bu ağlarla çevrilerek avlanır.

Işıkla balık avlama konusunda İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Hidrobiyoloji Araştırma Enstitüsünden alınan raporda:

a) Işıkla av usullerinin iktisadi bakımdan faydaları belirtilerek, hiçbir biyolojik mahzuru bulunmadığı,

b) Işıkla avlanan balık nesillerinin bir müddet sonra tükenmesinin asla vâridolmadığı,

c) Şimdiye kadar yapılan tetkik ve müşahadelere göre, su satıhında veya dibinde ışıkla avcılığın balık nesillerine zarar vermeleri bahis mevzuu olmadığı gibi, kısa zamanda daha fazla balık elde edileceğinden, iç ve dış piyasa bakımından ekonomimiz üzerinde mühim faydalar sağlıyacağının tesbit edilmiş bulunduğu, beyan ve ifade edilmektedir.

Netice itibariyle, söz konusu avlama usulünün zararlı olduğuna dair ileri sürülen iddiaların hiçbir ilmî mesnedi bulunmadığı anlaşılmaktadır.

3. Tatbikat bakımından: Işıkla avlama metodunun genellikle Akdeniz ve bilhassa İtalyan, Yugoslav, Yunan balıkçılığında kullanıldığını belirtmek isterim.

Diğer taraftan, Sovyet Rusya'nın Hazer Denizinde ışıkla yapılan balık avı yukarıda (c) fıkrasında arz ettiğim usule göre cereyan etmektedir. Hazer Denizinde ışıkla avlanan balık miktarı günde ortalama 150 tonu bulmaktadır.

Et ve Balık Kurumumuz da 1964 yılında, bu metodun en ziyade geliştirilmiş olduğu İtalya'dan, tecrübe maksadiyle, su altında yanabilen lâmbalar mubayaa ederek kullanmaya başlamıştır.

Memleketimizde, ay ışığının bulunmadığı gecelerde ve daha ziyade Yaz aylarında sakin sularda uygulanan, ışıkla balık avlama usulü (a) fıkrasında belirtilen avlama şeklidir.

Balıkların karanlıkta ışığa gelme eğiliminden faydalanma esasına dayanan «Kuvvetli ışık kullanarak gırgır ağlariyle balık avlama usulü» son yıllarda memleketimizde de fazla rağbet görmektedir.

Bu itibarla, su ürünleri istihsalimizin artırılmasına ve balıkçılığımızın kalkındırılmasına çalışılırken, istihsalin artmasında önemli bir rolü bulunan bu tarz avcılığı yasaklamak suretiyle bir kısıtlama yoluna gidilmesine lüzum görülmemektedir.

Arkadaşımızın sölzü sorularına mevzu teşkil eden bu konu ilgililerce Bakanlığımıza da intikal ettirilmiş olup, İstanbul Valiliğinin bu hususta ki yazısına 17 . 2 . 1967 tarihli yazımızla cevap verilmiş ve ayrıca av yasaklarının uygulanması ile görevli İçişleri, Gümrük ve Tekel bakanlıklarına da bilgi sunulmuştur.

Arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Adalı.

ERDOĞAN ADALI (İstanbul) — Muhterem Başkan, bu sözlü sorumuz İstanbul'daki Balıkçılar Derneğinin ve balıkçılıkla iştigal eden vatandaşlarımızın tazyiki üzerine verilmişti. Şimdi Sayın Bakanın zapta geçen beyanlariyle, bizim bildiğimiz ve bize intikal eden beyanlar tamamen birbirine zıt. Balıkçı vatandaşlarımız ve Balıkçılar Derneği bu lâmba ile balık avının, biraz evvel Ekrem Bey arkadaşımızın buyurduğu gibi, dinamit gibi, tirol gibi balık neslini yok edici şekilde görülmüş ve hattâ İstanbul'un muhtelif yerlerinde deniz üzerinde kısaysıya balıkçılarla bu lâmba tutanlar arasında kavgalar oldu, polis vakaları olduğu, vilâyetin İller Kanunu gereğince tedbir almak mecburiyetinde kaldığı bir hakikat. Bu durum üzerine biz Sayın Ticaret Bakanına bu soruyu verdik. İstanbul'daki tatbikat böyle, balıkçı vatandaşların düşüncesi böyle. Balıkçılarla, lâmba tutanlar boğaz boğaza birbirlerine giriyorlar. Bu arada şu Ticaret Bakanlığının Su Ürünleri Dairesi «Bu gibi şeye mâni olmayınız» diye vilâyete cevap veriyor. Halbuki bugüne kadar biraz evvel Sayın Bakanın da bildirdiği gibi bu 721 sayılı Kanunun bu Zabıtai Saydiye Nizamnamesinde bu ışık ve zıpkın meselesi dolayısiyle ne kadar mahkemeye sevk edilmişse tatbikat yapılıyor, ışıkla balık avının mahzurlu olduğu belirtilerek yakalananların mahkemeye sevk edildiği hakikat. Fakat, mahkemede hâkimler ışık ve zıpkının birlikte bulunması menedildiğinden bahsile beraet kararı veriyorlar. Yalnız ışık olmaz, diyorlar, kanun ışıkla zıpkını bir arada zikretmiş, hem ışık, hem de zıpkın olacak diyorlar. Deniz üzerinde tesbit etmek zor, gecenin karanlığında. Bunun üzerine vilâyet, vilâyet yetkisini kullanıyor, menediyor. Fakat Su Ürünleri Dairesi bunu menedemezsiniz, diyor. Her halde Sayın Bakanın biraz evvel buyurdukları gibi, bunun faydalı olduğu, istihsali artırdığı, fazla miktarda balık tutulduğu lâmbayla, cevabını veriyor. Bu bizim için faydalı oldu. Sayın Bakanın beyanı zapta geçti. Demek ki, Ticaret Bakanlığının kanaati bu. Şu çıkmayan, geçen devre, iki sene 84 gün sırada bekliyen, bu devre de devrenin başından beri sırada bekliyen, her zaman zikri geçen fakat bir türlü meydana çıkmıyan Su Ürünleri Kanunu çıktığı zaman da, anlaşılıyor ki, Sayın Bakanın da kanaatine göre, bildirdiğine göre yine bu lâmba ile balık avı faydalı olduğu için devam edecek.

Biz Hidro - Biyoloji Enstitüsünden aksi şekilde malûmat aldık. Bendeniz geçen sorumda da arz ettiğim gibi, bugün görüşüleceğini bilmediğim için notlarımı getirmedim. İnşallah

bunları yeniden bu kürsüden Sayın Bakan arkadaşımızla tartışmak imkânını bulacağız. Fakat bizim Sayın Rifat Öztürkçine arkadaşımızın Su Ürünleri Kanununda yaptığı teklif gibi, zaten kanaatimizce bu su ürünleri mevzuunda Ticaret Bakanlığının yetkili olması tatbikat şekline uygun değil. Olsa olsa bu işleri Tarım Bakanlığı içinde mütalâa edersek, Tarım Bakanlığınına bağlarsak bir netice elde edebiliriz. İstihsal başka şey, ihracatı başka şey, kooperatifleri başka şey. Bu bakımdan bendeniz huzurunuzu fazla işgal etmiyeceğim. İnşallah başka bir gün başka bir fırsatla bu mevzuu tekrar Sayın Bakan ile tartışmak imkânını buluruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır.

8. — Cumhuriyet Senatosu Tabiî Üyesi Suphi Gürsoytırak'ın, ikili anlaşmalara dair Başbakandan sözlü sorusu (6/490)

BAŞKAN — Sayın Gürsoytrak buradalar. Sayın Başbakan? Yoklar. Soru gelecek birleşime bırakılmıştır.

9. — Cumhuriyet Senatosu Tabiî Üyesi Selâhattin Özgür'ün, Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'e karşı harekette bulundukları iddiasiyle tutuklanan öğrencilere dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/493)

BAŞKAN — Sayın Özgür?.. Burada. Sayın İçişleri Bakanı?.. Yok. Soru gelecek birleşime bırakılmıştır.

SELÂHATTİN ÖZGÜR (Tabiî üye) — Sayın Başkanım bu soruya cevap gecikti, yazılı olarak cevaplandırılmasını istiyorum.

BAŞKAN — Yazılı olarak cevaplandırılmasını istiyorsunuz, peki efendim.

10. — Cumhuriyet Senatosu Tabiî Üyesi Kâmil Karavelioğlu'nun, 29 Nisan Gençlik gününü anma toplantısına dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/496)

BAŞKAN — Sayın Karavelioğlu?.. Yok. İkinci defa bulunmadığı için soru sahibi, soru yazılı soruya çevrilmiştir.

11. — Cumhuriyet Senatosu Denizli Üyesi Hüseyin Atmaca'nın, edebiyat grupu mezunlarına dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/455)

BAŞKAN — Bir önerge var okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Gündemin 6/455 sırasında kayıtlı edebiyat grupu mezunlarına dair Millî Eğitim Bakanlığından sözlü sorumu, mahiyetinden bilgi edindiğim için geri alıyorum, gereğini saygı ile rica ederim.

Denizli
Hüseyin Atmaca

BAŞKAN — Soru geri alınmıştır.

12. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Fehmi Baysoy'un, Erzincan ovasındaki taşkınlara dair Tarım ve Enerji ve Tabiî Kaynaklar bakanlarından sözlü sorusu (6/497)

BAŞKAN — Sayın Baysoy buradalar. Sayın Enerji Bakanı buradalar. Sayın Tarım Bakanı da buradalar.

Soruyu okutuyorum.

20 . 6 . 1968

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımdan bir numaralı Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı ile Tarım Bakanı ve iki numaralı sorumun da Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına tavassutunuzu saygılarımla arzederim.

Fehmi Baysoy
Erzincan Senatörü

1. Erzincan ovası sağ sahilindeki yan derelerin (Üzümlü, Pişikidağ, Karakaya, Bayırbağ, Demirpınar ve benzeri) köylerin ev ve arazilerinde bu seneki taşkından ne kadar zarar gördükleri?

a) Taşkınlardan zarar görenlere bir yardım yapılmışmıdır?

b) Bu derelerin ıslahı ve gelecek zararların önlenmesi için ne düşünülüyor?

2. Erzincanda Fıratın bu yılki taşkınından:

a) Ne kadar arazi zarar görmüş, ne kadar ev yıkılmış ve zarara uğrıyanlara ne gibi yardımlar yapılmıştır?

b) Gelecek senelerde vukuu muhtemel taşkınları önlemek için Fırat setlerinin yükseltilmesi düşünülüyor mu, düşünülüyorsa nezaman başlanacaktır?

BAŞKAN — Enerji ve Tabiî kaynaklar Bakanı Sayın Refet Sezgin, buyurun.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI REFET SEZGİN (Çanakkale Milletvekili) -

Sayın Başkan, C. Senatosunun sayın üyeleri; Sayın Baysoyun tevcih buyurduğu soruya cevaplarımı arz ediyorum.

16 - 17 Nisan 1968 tarihinde meydana gelmiş bulunan taşkınlarda Üzümlü Deresi 200 hektar arazide Pişidağ Deresi 80 hektar arazide, Demirpınar Deresi de 20 hektar arazide taşkın zararı tevlidetmiş bulunmaktadır. Ayrıca Didim bucağında 6 evde yer yer duvarların çatladığı tesbit edilmiştir. Taşkınların vukuu üzerine Devlet Su İşleri 8 nci Bölge Müdürlüğünce iktiza eden makina yardımı mahallen yapılmış bulunmaktadır. Soru önergesinde ifade edilen dereler, Erzincan ovasının mutasavver sağ sahil sulama sahası ve kanalları içinde bir problemdir. Bu derelerin ıslahı konusu 1969 yılı sonlarında tamamlanacak bulunan Erzincan Ovası sağ sahil sulaması kati proje çalışmalarında dikkate alınacak ve islahları rantabl bulunan derelerin ıslâhı cihetine gidilmiş olacaktır. Bu feyezanlarda Fırat nehri Erzincan Ovasında 3500 hektar ekili araziyi basmış ve Küçük Kadağan köyünde 20 evin yıkılmasına 10 evin zarar görmesine sebebolmuştur. Taşkına mâruz kalan arazide yeniden ekim yapılmıştır. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce Feyezan sırasında köylerin boşaltılması için vasıta yardımı yapılmış ve âcil olarak iktiza eden tedbirler, ittihaz edilmiştir. Ayrıca patlıyan Fırat sol sahil seddeleri de bilâhara onarılmış bulunmaktadır. Fırat nehrinin Erzincan Ovasında tevlidettiği taşkınların önlenmesi için mevcut seddelerin yükseltilmesi konusu, bütçe imkânlarına bağlı olarak önümüzdeki yıllar inşaat programının tanzimi sırasında nazarı dikkate alınacaktır. Diğer taraftan evvelce yapılmış olan Erzincan Projesi Plânlama çalışmaarı revize edilmekte olup, Erzincan sağ sahil sulaması kati projeleri 1969 yılının sonlarında tamamlanacak ve sulama projesi bütçe imkânlarına bağlı olarak inşaat programlarının tanzimi sırasında dikkate alınacaktır. Bu projelerin tahakkuku ile beraber sulama sahasının korunması gayesiyle Fırat nehri ve yan derelerinin tevlidetmiş bulunduğu taşkınların önlenmesi için gerekli tedbirler alınmış olacaktır. Bu dere, yan derelerin taşması sebebiyle Nisan 1968 ile Haziran 1968 ayları içerisinde Buğdaylı Köyünde 12 ailenin 5 hektar, Demirpınar Köyünde 8 ailenin 5 hektar, Büyük Çakırman Köyünde 18 ailenin 8 hektar ve Geyikli köyünde 10 ailenin 3 hektarlık arazisinde % 1 ilâ % 5 oranında bir hasar meydana gelmiş ve mahsulü zarar gören, hasara uğrıyan çiftçilere 5254 sayılı Kanuna göre gerekli yardımlar yapılmıştır. Diğer bu bölgede bulunan köylerde her hangi bir hasar vâkı olmamış ve idari makamlara bu konuda ilgililer tarafından ayrıca bir müracaat da sebketmemiştir. Cevaben arz ederim.

BAŞKAN — Tarım Bakanı Sayın Bahri Dağdaş, buyurun.

TARIM BAKANI BAHRİ DAĞDAŞ (Konya Milletvekili) — Sayın Başkan, değerli senatörler; benden evvel Sayın Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı arkadaşımız benim Bakanlığıma taallûk eden hususa da değinmişlerdir. Tekraren Erzincan ovasının yan derelerinin taşması yüzünden Bakanlığımıza intikal eden hususlar hakkında izahatta bulunmak istiyorum.

Bize gelen malûmata göre Buğdaylı Köyünün 12 ailenin beş hektar, Demirpınar köyünden 8 ailenin beş hektar, Büyük Çakırman köyünde 18 ailenin sekiz hektar, Geyikli köyünde on ailenin üç hektarlık arazisi selden zarar görmüştür. Bu zarar gören ailelerin ihtiyacı bulunan tohumluk ve yiyecek buğday konusunda Bakanlığımız gereken hazırlığı yapmış, 5254 sayılı Kanuna göre tohumlukları tahsis edilmiş ve yiyecek buğday konusunda da Ticaret Bakanlığı ile lüzumlu işleme girişilmiş bulunduğunu arz ederim.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Baysoy.

FEHMİ BAYSOY (Erzincan) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlar; sözlü soruma esas teşkil eden mevzu Erzincan sağ sahil sulaması ve ovanın istikbalinin teminat altına alınması mevzuu idi. Bendeniz bu mevzuu yazılı olarak Tarım Bakanlığına 1966 yılında intikal ettirmiştim. Çünkü, ovada bir çalışma var. Bir taraftan Enerji Bakanlığı yahut Devlet Su İşleri mensupları kendi zaviyelerinden ovada bir çalışma yapıyorlar; öbür tarftan Orman Umum Müdürlüğü toprak erozyonunu önleme ve mera çalışmaları yapıyor. Bir taraftan Toprak - Su bâzı çalışmalar yapıyor. Ama her teşekkül, Devlet Su İşleri müstesna diğer teşekküller ne-

resi kendi kolayına gelirse, neresi göze batarsa çalışmayı burada yapıyor. Benim gayem şu idi. Bu çalışmalar madem ki yapılıyor, bir plân dâhilinde yapılsın. Binaenaleyh, hedefe daha erken varılsın idi. Nitekim, bu sene başına kadar bu sağ sahil köylerinin yan dereleri büyük tahribat yapmıyordu, ama dereler o kadar dolmuş ki, bu seneki tahribatı gayet azdır. Fakat Allah saklasın, tedbir alınmadığı takdirde gelecek sene bu derelerin yanlarındaki evleri sürüp götürmesi işten bile değildir. Ve bu gayeye mâtuf olarak arz ettiğim gibi 1966 yılında bu çalışmaların Tarım Bakanlığının koordinasyonu altında halledilmesini istirham etmiştim. Nihayet mevzu uzaya uzaya bundan 4 ay evvel bir heyet gitmiş, tetkik etti. Henüz daha verilen katî rapor ortada yok. Ama önrapor da pek tatmin edici değil. Şöyle ki; dönmüş dolaşmış bütün mevzu yapılacak baraj ve sağ sahil sulama kanalının istikşafının bitimine bağlanmış. Amenna, kabul. Fakat diğer taraftan aynı rapordan bir parça okuyorum: «Sahada bir bucak ve 18 köy dâhilinde 17 600 nüfus yaşamaktadır. Bu köylerde 11 bin aded büyük baş, 60 bin aded küçük baş hayvan beslenmektedir.» Yani, nüfusun kesafetini ve hayvan adedini belirtmek için bu rapordan bir pasajı okudum, size. Şimdi şayet Devlet Su İşleri bir proje yapar ve burada yan derelerin ıslahını rantabl bulmazsa, bu rantabl olmadığı için bu dereler ıslah edilmez mi? O zaman bir iş kalıyor. Bütün bu derelerin baskısı altında kalan köyleri şimdiden tedbir alıp başka bir yere intikal ettirmek lâzım gelecek.

Şimdi benim Sayın Enerji Bakanından ve Tarım Bakanından bir istirhamım var. Bir de işi bu veçheden lûtfetsinler ve tetkik etsinler ve önümüzdeki sene seylâp inşaallah olmaz, olursa o zaman oturup kötü kötü düşünmiyelim. Bugün sarf edilecek birin yerine binleri vermiyelim. Hepinizi hürmetle selâmlarım.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır.

13. — Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal'ın, bozulan Ankara - Kulu karayoluna dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/498)

BAŞKAN — Sayın Ucuzal? Burada.. Sayın Bayındırlık Bakanı? Burada.. Soruyu okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Sayın Bayındırlık Bakanınca sözlü olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygı ile istirham ederim.

10 . 6 . 1968
Ömer Ucuzal
Eskişehir Senatörü

Soru :

Ankara - Adana yolunun Ankara - Kulu arasında geçen yıl yapılan asfalt yolun 50 - 60 km. kadarı tamamen bozulduğundan sökülüp yeniden yapılmaktadır. Bozulması sebebiyle sökülen bu yol mütaahhit eliyle mi, yoksa Karayolları Genel Müdürlüğü Teşkilâtınca mı yapılmıştır? Sökülen yol için geçen yıl yapılan masraf ile yeniden aynı yol için yapılacak masrafın miktarları neden ibaretir. Devletin mâruz kaldığı zarar ziyan hakkında mesul kimse var mıdır? Varsa haklarında ne muamele yapılmıştır?

BAŞKAN — Bayındırlık Bakanı Sayın Orhan Alp.

BAYINDIRLIK BAKANI ORHAN ALP (Ankara Milletvekili) — Sayın Başkan, sayın senatörler; Ankara - Kulu arasındaki Karayolları asfaltına dair Eskişehir Senatörü Sayın Ömer Ucuzal'ın sözlü sorusuna cevabımı arz ediyorum.

Ankara'dan Konya istikametinde diğer istikametlerde olduğu gibi evvelâ yüz km. lik kısmın beton - asfaltla kaplanması üzerinde çalışmalar geçen sene de devam etmiştir. Ve Ankara'dan itibaren 80 km. ye kadar olan kesim beton - asfaltla kaplanmıştır. Ancak şunu üzülerek kaydetmek lâzımdır ki, geçen sene Ankara - Kulu arasında yapılan 39 km. lik asfalt yolun 19 km. lik kısmı maalesef bozulmuştur. Ben bu yolun bozulma sebepleri üzerinde durdum ve gittim yolu da mahallinde tetkik ettim, ilgili mütehassıs arkadaşımla birlikte. Hepinizce malûm olduğu üzere, Karayolları Genel Müdürlüğü bozulan bu kısmı en kısa bir zamanda ıslah etmiş ve yeniden asfaltlamıştır. Sayın senatör arkadaşım bu işin mütaahhit tarafından mı yoksa Karayolları tarafından mı yapıldığını sormaktadır. Bu vesile ile şunu arz etmek isterim ki, karayollarımızdaki asfalt faaliyetleri emanet suretiyle yani, tamamen Karayolları tarafınadn kurulmuş olan ekipler tarafından yapılmaktadır. Ancak, bir iki kesimde böyle beton - asfalt

faaliyetinin mütaahhit tarafından yapıldığı da vâkıdır. Bu kesimdeki asfalt işi Karayolları ekipleri tarafından yapılmıştır. Bu yeni asfaltlama dolayısiyle takriben bir milyon liraya yakın bir masraf yapılmıştır. Bu 19 Km. lik kesim için pek tabiî ki, bozulan yolun tamiri için de buna yakın bir masraf ilâveten yapılmıştır. Bu mevzuda yapmış olduğumuz tetkiklere ve yakînen alâkamıza göre mesul, kasıtlı olarak gösterebileceğimiz, hattâ kasıtsız dahi olsa mesul olarak bir kimseyi görmediğimi açıklıkla belirtmek isterim. Bu bozulma işi neden olmuştur? Beton - asfalt için muhtelif malzemeleri hususi asfalt preslerinde karıştırılıyor, beton - asfalt, hepinizce malûm olduğu üzere, hususi serme makinaları vasıtası ile yol üzerine konulmakta ve umumiyetle sabit asfalt şantiyelerindeki beton - asfalt hazırlanmakta ve 50 Km. kadar olan mesafelere nakledilmektedir. Beton - asfalt için Ankara'mızda iyi netice almış olan kum ve çakıl ve diğer malzemeler asfalt yapılan bu kesimde, bu kesime nazaran yüz Km. daha uzak olduğu için iyiniyetli Karayollarının araştırma uzmanları ve mühendisleri mahallî malzemeden istifade yoluna gitmek istemişlerdir. Bu kesim için lüzumlu malzemeyi yüz Km. uzaktan taşımak yerine, mahallî malzemeyi kullanmayı düşünmüşlerdir. Hepinizce malûm olduğu üzere Karayollarının her bölgesinde ve Genel Müdürlükte çok iyi çalışan bir Araştırma Teşkilâtı da mevcuttur. Gerek asfalt faaliyetleri için, gerekse yol yapımı için kullanılan malzemeler esaslı, fennî tetkiklerden geçirilmektedir. Bu malzeme de aynı şekilde geçirilmiştir. Bilhassa beton - asfaltın alt tabakasını teşkil eden malzemenin dona mukavim olup olmadığı üzerinde araştırma raporu alınmıştır. Merkez Lâbarotuvarı demiştir ki, eğer bu mahallî malzemeye % 6 - 7 nisbetinde asfalt karıştırıldığı zaman beton - asfalt altındaki takviye malzemesine, o vakit evsafı uygun olabilir demiştir. Bu böyle yapılmış. Fakat buna rağmen maalesef malzemenin bâzı diğer şartların da munzam olarak gelmesi dolayısiyle, geçen senenin kışının şiddetli olması, Kıbrıs hâdiseleri dolayısiyle çok sayıda hemen asfalt yapıldıktan sonra vasıtanın geçmiş olması ve şiddetli kış dolayısiyle kar mücadelesinden mütevellit yol üzerinde bâzı tahribat bu yolun maalesef 19 Km. sinin bilhassa tamamen bozulmasına sebebolmuştur. Burada bir iyi niyet mevcuttur. Zaten bu vesile ile şunu da arz etmek isterim ki, yol üst yapısına tesir eden faktörlerin diğer mühendislik yapılarında olduğu gibi, tam ve belirli olmasına da imkân yoktur. Bu bakımdan gayet iyi niyetlerle, sırf mahallî malzemeyi değerlendirmek maksadiyle yapılan bu işte herhangi bir ihmal mevcut değildir. İyi niyet mevcuttur. Dünyanın her tarafında böyle asfalt yolların bozulduğu malûmdur, Karayolları her vesile ile denemelerini ve tecrübelerini artırmaktadır.

Şunu bu vesile ile arz etmek isterim ki, 1967 yılında 1 200 Km. yol yeniden asfaltlanmıştır. 1968 senesinde bu miktar 2 500 Km. ye çıkmakta, önümüzdeki yıl 3 500 Km. ye çıkacaktır. Böylece 2 000 - 2 500 Km. ye çıkacak bir asfalt faaliyetinde, 19 Km. lik bir kesimde asfalt meselesinde bir bozulma olması hepimizin temenni ettiği bir şey değildir ama, maalesef bu anayol üzerinde böyle bir hâdise olmuştur. Muhakkak ki karayolcu arkadaşlarımız, kıymetli karayolcular bu zararı başka yönlerden fazlası ile çıkartmaktadırlar. Bu bakımdan böyle cesaretle karar verebilen, elemanları yıldırmamak, iyi niyetli yapılan hamleleri desteklemek bakımından, bu konuda suçlu da görülmed'ginden her hangi bir ceza yoluna gidilmemiştir. Ancak araştırma lâboratuvarının idarecileri ikaz edilmek suretiyle, bu gibi hallere meydan vermemeleri üzerinde de bilhassa durulmuştur, arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Ucuzal.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; Sayın Bayındırlık Bakanının sözlü soruma verdikleri cevaba çok teşekkür ederim. Ancak, Sayın Başbakanımızın her bütçenin sonunda huzurunuzda bir beyanı ve taahhüdü vardır : Derler ki; «Bu bütçenin her kuruşuna sahibolacağız, her kuruşu yerine sarf edilecektir.» Bendeniz aynı prensibe inanmış bir arkadaşınız olarak, zaman zaman geçtiğim bu yolda; milletin bütçesinden harcanan paraların heba olduğuna inanarak böyle bir sözlü soru ile Sayın Bakanın huzuruna çıkmış bulunuyorum.

Evvelâ şunu arz edeyim ki, Karayolları Türkiye'de iftiharla çalışmaktadır. Maksadım Karayollarının yapacağı işlerde cesaretinin kırılması değildir. Karayolları teşkilâtımızda

dünyanın en modern tekniğine ait makinalar, bu makinaları çalıştıran mütehassıslar mevcuttur. 18 yıldan beri bu mütehassıslar yabancı diyarlara gider, ihtısas yaparlar, ihtısas yaptığı sahada da gelir Türkiye'de çalışırlar. Sayın Bakan beyan buyurdular; beton - asfalt sistemine yakın zamanda başlanmıştır. Bendeniz bunun teknik yönünü bilmiyorum. Gördüğüm şey 1965 - 1966 yıllarında bu yol yapıldı, 1967 - 1968 yılında da yol tamamen bozuldu. Yolun bozulması, yapılan masraf bir milyon lira diyorlar. 19 Km. değildir yol, aslında yol 50 - 60 Km. vardır. 19 Km. olarak kabul etsek dahi, yolun genişliği 12 metredir. Bu, ikiyüz küsur metre kare eder. Her metre kare en az 10 liraya mal edilirse bir milyon lira değildir yapılan, hasara uğrıyan masraf. Sadece yolun bozulması ile Karayollarının uğradığı masraf, zarar bir milyon lira hesabedilebilir. Ama aylarca bu bozuk yoldan vatandaşların 10 - 15 ton yüklü kamyonları da geçmiştir, otomobilleri de geçmiştir, diğer vasıtaları da geçmiştir. traktörleri de... Şimdi lâstiğinden tutun da her türlü malzemesine varıncaya kadar her vasıta bu bozuk yollarda hasara uğramıştır, zaman kaybetmiştir. Bunu da hesabedersek bir iki milyon lira gibi bir millî servet zararı ile karşı karşıya olmadığımızı elbet Karayolları teşkilâtı bilirler.

Mesul kimse yoktur buyurdular. Şimdi yeniden bir sistemle orada asfalt yol yaptılar, eğer bu mıntakanın hava şartları veya toprak zemini ilk yapılan şeye uyup uymuyacağını mütehassıs arkadaşlarımızın bilmesi lâzımdır. 30 Cm. ye yakın asfalt dökmüşler, toprağın üstüne arkadaşlarım. Ben mütehassıs bir eleman değilim, mesleğimle alâkası yok. Ama toprak üzerine asfaltın döküldüğünü gözümle gördüm. Çünkü, dozer söküyordu, vasıtamı çektim kenara, seyrettim. Altı tamamen toprak, bunun olmayacağını o yolda kontrolü üzerine alan mesul kimselerin bilmesi lâzımdır. Bir tarafta Eeskisehir'e giden Polatlı yolunda da aynı sistem asfalt yapılmıştır. İki yıldan beri bir santimetre kare saha bozulmamıştır. İklim, toprak hepsi Ankara'nın sartları içindedir. Benim sahsi kanaatim burada büyük bir mesulivet vardır. Ya maksatlıdır, ya değildir. Onu yapılacak tahkikat sonunda meydana çıkarabilirler. Ben evvelâ mütaahhit mi yaptı da acaba buradan daha fazla kâr elde etti kanaatine kapılarak aslında da arz ettiğim sorumun başında bu yapılan yol müteahhit tarafından mı yapılmıştır sorusuna bu şartı ekledim. Şimdi öğreniyorum ki Karayolu yapmış, ama benim kanaatimce masraf yahut zarar bir milyon lira değil, yapılan işte şahsın hüsnüniyeti olup olmadığını da ben anlıyamıyorum, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır.

14. — Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal'ın, Mersin ve havalisindeki limon ağaçlarının hastalığına dair Tarım Bakanından sözlü sorusu. (6/499)

BAŞKAN — Sayın Ucuzal? Burada. Sayın Tarım Bakanı da burada. Soruyu okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Sayın Tarım Bakanınca sözlü olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygı ile istirham ederim.

10 . 6 . 1968
Ömer Ucuzal
Eskişehir Senatörü

Soru :

Mersin ve havalisinde yetişmiş milyonlarca limon ağaçlarının tamamı (Uçkurutan) hastalığına mâruz kalmış, hastalık sebebiyle bu mıntakadaki limon türü sona ermek üzeredir. Böylece müstahsılın çok yakın gelecekteki zararı milyonlarca liraya varacak ve memlekete gelen milyonlarca liralık döviz kaynağı da kurumuş olacaktır.

Bu âfet sebebiyle zirai mücadele teşkilâtı bugüne kadar ne gibi çalışmalar yapmış ve ne gibi tedbirler alınması yolunda müstahsıla yol gösterebilmiştir.

BAŞKAN — Tarım Bakanı Sayın Bahri Dağdaş. Buyurun efendim.

TARIM BAKANI BAHRİ DAĞDAŞ (Konya Milletvekili) — Sayın Başkan, değerli senatörler; Sayın Eskişehir senatörü Ömer Ucuzal tarafından Mersin ve havalisinde limonlarda uçkurutan hastalığından mütevellit büyük zararların meydana geldiği ve Bakanlıkça ne gibi tedbirlere başvurulduğu hususunun Bakanlığım tarafından cevaplandırılması arzu edilmektedir. Arzı cevap ediyorum.

Limonlarda uçkurutan hastalığı 1946 dan beri Türkiye'de sürüp gelmektedir. Maalesef tek-

nik imkânlar bugüne kadar bu mantarla mücadele etmek imkânına henüz erişememiştir. Ancak profilâktik tedbirler alınmaktadır. Zenkli ve bakırlı preparatlarla Kasım ayından itibaren Şubat sonuna kadar, her 15 günde bir, o da hastalığa düçar olmıyan ağaçlara hastalığın geçmemesi için bir tedbir olarak tatbikat yapılması gerekmektedir. Mücadele çok pahalı ve bunu da yaptırmak fevkalâde zordur. Ancak yapılan pratik yegâne çare, eğer bölgeye girmemişse, ağaç dallarını budamak suretiyle uçkurutanın bulunduğu dalları imha edip ve ağaçtan uzaklaştırma, şayet ağacın gövdesine girmiş ise ağacı olduğu gibi çıkarıp yakmaktan başka çaresi yok ve yerine yeni limonları dikmekten başka çare yoktur. Ben ise burada sencler üzerinden ne kadar ağaç imha edilmiştir ve ne kadar sadece uçkurutandan dolayı budanmıştır ve bu budama keyfiyeti tamamen Çukurova'daki mücadele enstitümüz tarafından her sene mutlak mânada kontrol edilir, taranır ve uçta ise yani, dallar üzerinde ise budamaya, dallar üzerinde değil de gövdede ise süktürülmeye çalışılmaktadır. Bunun dışında da şimdilik bir çare düşünülemiyor. Ancak bahçe mütehassıslarından müteşekkil bir heyet kurduk, eğer tamamen büyük bir tehlike arz ediyorsa köylüye, müstahsıla ne gibi yardımlar yapabiliriz. Fidan meselesini ele aldık, yeniden dikimi sağlamak için daha sağlam tedbirlere ve daha yaşlı fidanların yetiştirilmesine gayret ediyoruz. Bu gibi hastalıklara düçar olan plântasyonların yeniden ve çabuk verim verici şekle girmesi için gereken tedbirler üzerinde duruyoruz. Ama mantarlarla mutlak mânada mücadele etmek imkânı yoktur. 1966 - 1967 de bir dolu yağdı, doludan ağaçlar geniş ölçüde yara, bere aldı. Bu yara ve bereden sonra enfeksiyon biraz daha fazlalaştı. Bakanlığımız bu durum üzerinde ciddiyetle durmaktadır. Aynı zamanda dış ülkelerde, bilhassa İsrail'de ve Amerika'da bu konudaki çalışmaları da yakinen takibediyoruz. Eğer mantarla bilfiil mücadele imkânı olmazsa yeniden ağaçlandırmaktan başka çare üzerinde şimdilik durmuyoruz, arz ederim, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Ucuzal.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Muhterem Başkan, değerli arkadaşlarım; Muhterem Tarım Bakanının sözlü soruma verdiği cevaba çok teşekkür ederim. Benim maksadım, bu soruyu sormaktan şu olmuştur; hakikaten 1966 - 1967 yılı kışı Mersin ve havalisinde şiddetli geçmiş, yağan dolular ağaçları yaralamış ve bu uçkurutan denen hastalık mantarları rahatlıkla ağaca nüfuz etmek imkânını bulmuş. Değerli arkadaşlarım, hastalığın hakikaten mücadelesinde ilâç mevcut değildir. Dünya literatürlerinde bu henüz yoktur. Başta Amerika olmak üzere bu hastalığın başladığı yerde tedavisini yapma imkânına sahibolmamıştır, bir ilâç yapılamamıştır. Sebebine gelince, hastalık ağacın dış cidarında değil, yaprağında değil, ağacın kabuğunu soyduğunuz zaman ağaç kısmı ile kabuğu arasında teşekkül ediyor. Tam ağacın ucundan yaralı bir yer bulunma oradan mantar giriyor, başlıyor yavaş yavaş bu filizdeki yapraklar dökülmeye. Eğer bunu bahçenin başında bulunan insan devamlı kontrol altına alırsa hastalık zararsız hale geliyor. Her türlü kötülüğüne rağmen hastalığın iyi bir tarafı var, bulunduğu yeri gösteriyor.

Muhterem Bakanımın da beyan buyurduğu gibi devamlı ilâç yani dışardaki mantarları öldürmek yolu ile bu mümkün değil. Köylü bunu yapamaz. Yapsa da ilâçlar çok pahalı. Geçen sene kendilerine arz ettim durumu. Bütün bahçeler iyi durumda değil. Çok teşekkür ederim, derhal Mücadele Umum Müdürlüğü riyasetinde bir ekibi gönderdiler. Ekip gitti. Ziraat odası toplanmış, orada oturmuş, bir konuşma yapmışlar. Netice itibariyle her bahçe sahibi bahçesinde bulunan hasta ağacı kesip, yaktı. Bu talimatı verip dönmüşler. Şimdi hastalık mantarlı olduğuna göre Devletle vatandaşın elele verip bununla mücadele etmesi şart. Benim inancım bu. Eğer bu hastalık böyle devam ederse kanaatim o ki, Türkiye'de 5 - 10 sene sonra limon ağacı kalmıyacak. Bu hastalık sadece limon hastalığına mâruz olup, diğer portakal ve mandalina hastalıklara da tesir etmiyor. Şimdi Eylülün başında Sayın Bakanın takibi neticesinde oradaki mücadele teşkilâtı toplanmış karar almışlar, takibediyorum adım adım 15 ekip halinde bütün Mersin ve havalisindeki bahçeleri ekibin başında birer mühendis olmak üzere kontrolleri altına almışlar. İki sayfalık da ne gibi tedbirler alınacağını yazmışlar, her bahçe sahibine bir tane veriyorlar, geçiyorlar.

Muhterem arkadaşlarım huzurunuzda şunu söylemek isterim ki, bu tedbirler de pek faydalı olmıyacaktır. Sayın Bakandan istirham ediyorum, daha ciddî yani, ilâçla, kesip kaldırmakla değil. Evet kendi Bakanlık bütçesinde yeya Mücadele Teşkilâtının bütçesinde böyle bir imkân yok. Devlet gidip bahçelerde bulunan ağaçları kesip kaldırsa, bunun masrafını karşılamak için bütçelerde bir fon olmadığını biliyorum. Ama bu işi ciddî tutmak lâzım, millî servet. Vatandaş bir müddet sonra emin olunuz kesip atacaktır. Burada beyan buyurdunuz, eğer hastalıklı dal zamanında tesbit edilir alınırsa, ağaç kurtarılır. Kurtarılır, ama bunu orada bulunan teşkilâtın 2 - 3 yıldan beri hattâ buyurduğunuz gibi 1946 yılından beri bu hassasiyet devam etmiş olsa idi, belki bu hastalığın bugün bir eseri kalmıyacaktı. Ama her sene daha fazla tahribatla millî servete tesir ettiğini gördüğüm için ben bu sözlü soru ile huzurunuza gelmiş bulunuyorum.

Hürmetlerimi arz ederim.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır.

Gündemimizde görüşülecek başka madde bulunmadığı cihetle 3 . 10 . 1968 Perşembe günü saat 15,00 te toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 17,20

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

62 NCİ BİRLEŞİM

1 . 10 . 1968 Salı

Saat : 15,00

I
A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Cumhuriyet Senatosu Kontenjan Üyesi Cemal Madanoğlu'na izin verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/709)

2. — Hastalığı dolayısiyle iki aydan fazla izin alan Cumhuriyet Senatosu Kontenjan Üyesi Cemal Madanoğlu'nun tahsisatının verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/710)

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER
II
SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

1. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Erdoğan Adalı'nın, Büyükada'da Tarım Bakanlığı Bütçesinden yapılan piknik yerine dair Tarım Bakanından sözlüs orusu (6/449)

2. — Cumhuriyet Senatosu Tabiî Üyesi Kâmil Karavelioğlu'nun, ilâçlı buğdayların zararlarına dair Başbakandan sözlü sorusu (6/479)

3. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin, dış ülkelerde yaşıyan veya Türkiye'ye gelen vatandaşlarımıza dair Başbakandan sözlü sorusu (6/482)

4. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in, Beykoz ilçe merkezine yapılacak otomatik telefon santraline dair, Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu (6/463)

5. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in, ihracatımızın artmasına dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/465)

6. — Cumhuriyet Senatosu Denizli Üyesi Hüseyin Atmaca'nın, erat harclıklarının artırılmasına dair Millî Savunma Bakanından sözlü sorusu (6/454)

7. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Erdoğan Adalı'nın, lâmba ile balık avcılığına dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/489)

8. — Cumhuriyet Senatosu Tabiî Üyesi Suphi Gürsoytrak'ın, ikili anlaşmalara dair Başbakandan sözlü sorusu (6/490)

9. — Cumhuriyet Senatosu Tabiî Üyesi Selâhattin Özgür'ün, Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'e karşı harekette bulundukları iddiasiyle tutuklanan öğrencilere dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/493)

10. — Cumhuriyet Senatosu Tabiî Üyesi Kâmil Karavelioğlu'nun, 29 Nisan Gençlik gününü anma toplantısına dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/496)

11. — Cumhuriyet Senatosu Denizli Üyesi Hüseyin Atmaca'nın, edebiyat grupu mezunlarına dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/455)

12. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Fehmi Baysoy'un, Erzincan ovasındaki taşkınlara dair Tarım ve Enerji ve Tabiî Kaynaklar bakanlarından sözlüs orusu (6/497)

13. — Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal'ın, bozulan Ankara - Kulu karayoluna dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/498)

14. — Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal'ın, Mersin ve havalesindeki limon ağaçlarının hastalığına dair Tarım Bakanından sözlü sorusu (6/499)

III
ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

IV
A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER
B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

V
İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER
A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER
B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER